

Plasser og byrom, byliv og rekreasjon

Flere mennesker som bor i og bruker byen som sitt nærområde anses å være det sterkeste virkemiddelet for å oppnå en attraktiv og pulserende by. Skal byen være et attraktivt sted å bo må den imidlertid kunne tilby gode byrom for opphold, aktivitet og rekreasjon. Attraktivitet har blitt et viktig konkurransefortrinn i kampen om å tiltrekke seg nye innbyggere, arbeidskraft og arbeidsplasser.

Byrommene er mellomrommene, de urbane rekreasjonsområdene og felleskapets møteplasser til hverdag og fest. De er viktige for gatebruken og trivselen i et sentrum. De er målpunkt eller passeringspunkt for alle trafikantgrupper som ferdes gjennom byen, de er rekreasjonsarealer og de er viktige identitetsbyggere for byen. Et trivelig sentrum kan bidra til at flere velger å gå eller sykle fremfor å kjøre bil, og det kan også gjøre at myke trafikanter oppholder seg lenger i sentrum.

Vi ønsker oss trygge og trivelige hverdagsomgivelser, samtidig som stedene også skal være spennende og by på arenaer for aktiviteter og opplevelser. Gode byrom fremmer byliv og gjør det attraktivt for beboere, besøkende og næringsdrivende.

Med byrom menes her alle offentlig tilgjengelige byrom som gater, plasser og torg, parker, lekeplasser, løkker og blågrønne områder. Det er viktig å se byrommene i sammenheng. De inngår i et byromsnettverk. Til sammen danner de en helhet som er nødvendig for at byrom og byromsnettverket skal fungere, ikke minst med tanke på mobiliteten og det sosiale livet.

Med sin beliggenhet ved fjord og vassdrag, sine karakteristiske landskapsformasjoner, sin historiske bygningsmasse og mye godt arbeid som har vært gjort over tid, har Halden et godt utgangspunkt som et attraktivt sted. Det ligger likevel et uforløst potensiale i utvikling av byrommene til mer brukervennlige og attraktive steder.

I plan for gatenett og gatebruk pekes det på steder som bør omformes fra trafikkarealer og parkering til byrom og plasser for folk. Det blir ikke gitt konkrete forslag til løsninger for de forskjellige byrommene, men vises noen idéer for utvikling. For å sikre at det ikke utvikles byrom som blir stående tomme må brukerne tas med på råd ved programmering og utvikling av områdene i det videre arbeidet med disse.

FIG. 1 GÅGATA - BYROM FOR HVERDAG OG FEST

FIG. 2 – MANGE ULIKE HENSYN VED UTFORMING

Mål og føringer

Hovedmålet for gatenett- og gatebruksplanen er å legge til rette for at langt flere skal gå, sykle og reise kollektivt samtidig som planen skal gi et attraktivt og funksjonelt bymiljø med fornøyde beboere, besøkende og næringsdrivende og godt samvirke mellom trafikantgruppene.

Relevante delmål fra planprogrammet er:

- Vektlegge en bymessig utforming
- Utvikle gatene til gode, innbydende og trygge byrom for folk
- Bedre framkommeligheten og tilgjengelighet for gående, syklende og kollektivreisende
- Legge til rette for universell utforming
- Ivareta historiske kvaliteter i gateløpene
- Bedre trafikksikkerhet og økt trygghetsfølelse for alle brukergrupper

Følgende føringer fra sentrumsplanen anses som særlig relevante:

§ 3 Offentlige rom

§3.1 Offentlige fellesrom (jfr. PBL § 11-9 pkt. 5)

Detaljert utvikling av offentlige fellesrom skjer på bakgrunn av en gatebruksplan. Det er viktig å bevare og skape nye offentlige rom (gågate, plasser, torg og parker) i sentrum slik at en voksende befolkning kan møtes og delta i aktivitet i fellesskap. De offentlige rom skal være universelt utformet og tilrettelagt for gående og syklende.

§ 3.2 Møblering i offentlige rom (jfr. PBL § 11-9 pkt. 6)

Det gis anledning til å møblere i gågate, på torg, plasser avsatt til gategrunn og på deler av fortau der det ikke hindrer framkommelighet. Møblering skal holde høy estetisk kvalitet. Permanente innhegninger tillates ikke (jfr. retningslinje til § 3.2). ...

§ 6.1 Tiltak i den Blå/Grønne strukturen avmerket på temakart

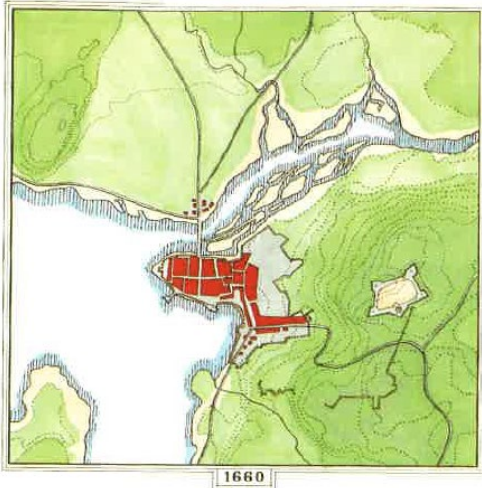
Det skal ikke tillates nedbygging av den blå/grønne strukturen innen sentrumsplanområdet. Det kan tillates anlegg som bygger opp under økt bruk av områdene til fritids og aktivitetsbruk. Eksempel på dette er fremføring av stier, idretts og friluftsanlegg. ...

Etablerte stier i den grønne strukturen skal ikke nedbygges.

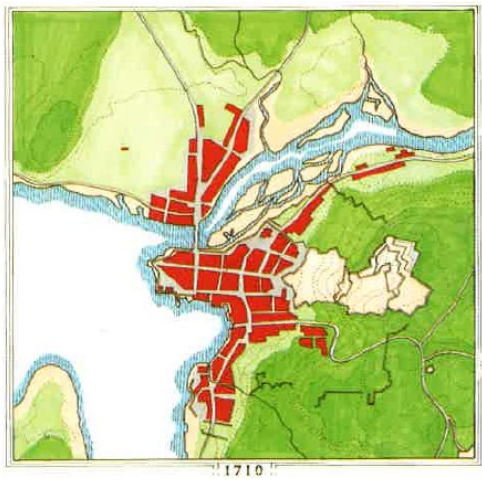
Byrom og plasser – historisk utvikling

Halden er en by med sterke historiske røtter. Under Fredriksten festning ligger en tett, konsentrert bystruktur hvor mange av byens sentrale bygninger har empirestilens strenge militante preg. Dette underbygger det bymessige inntrykket og kontrasten mot det omkringliggende landskapet og festningen.

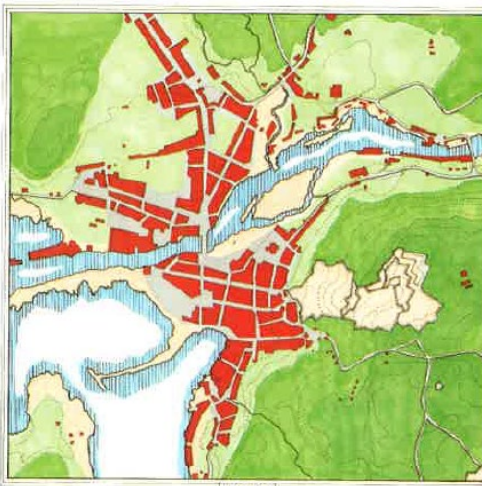
Byen har aner tilbake til 1500-tallet med skåren trelast som selve eksistensgrunnlaget. Byen og gatenes utvikling illustreres gjennom bykart fra ulike perioder.

Kartet fra 1660 er det eldste og kjente kartet over Halden. Byen ligger som en befestet kjøpstad med middelalderstruktur. Sydbyen har en klar kvartalsinndeling og traseene Storgata og Svenskegata ligger som gamle innfartsveier mot byen på nordsiden.

Byen er gjenoppbygd etter ny regulering i 1667. Byen vokser sydover og over på nordsiden av Tista. De gamle innfartsårene Storgata og Svenskegata urbaniseres. Mange av sentrums gater får sin retning av hensyn til mulighet for langsgående beskytning fra festningen.

Byen er gjenoppbygd på grunnlag av ny reguleringsplan etter den store bybrannen i 1826. Planen ble bla. utarbeidet av den kjente arkitekten Chr. Grosch, og mange av byens flotte plassdannelser og byrom får sin form i denne planen: Kristian V's plass, Wiels plass, Johan Stangs plass og Torget som blir betydelig utvidet. Storgata forsterkes som byens hovedakse med tilknytning til aksens plassrom og til videreføringen i Busterudgata. Fisketorget fremstår som et stramt og definert plassrom.

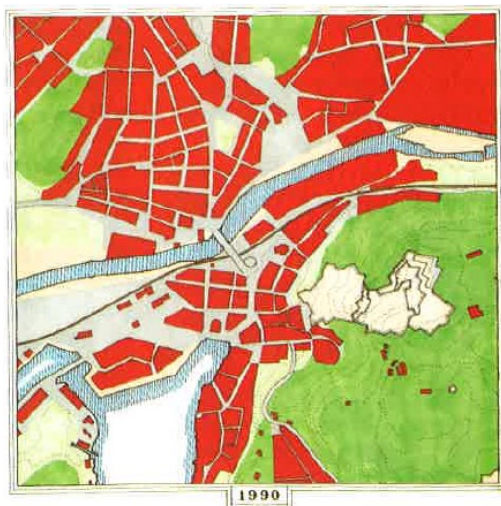
Byen ble etter brannen bygd opp i løpet av to år og bygninger og byrom ble derfor utformet enhetlig som et sjeldent og spennende monument over et helhetlig grep i senempirestil.

Store utfyllinger er utført mot Langbrygga og Mølen. Jernbanen kom i 1879. Nordsiden overtar som viktigste handelsområde der urbaniseringen rundt sidegatene til Storgata og Svenskegata er etablert. Byen vokser rundt Garvergata mot Porsnes i nordøst.

Torget er utvidet til dagens situasjon og sentrum framstår som en stram urban helhet.

Os allé ble gjennomført i perioden 1910-30, men vises ikke på kartet.

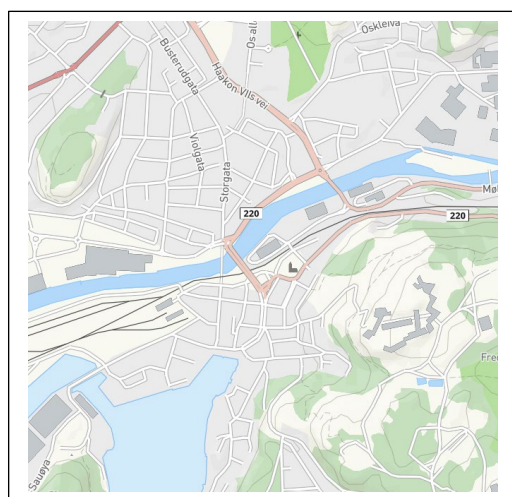

Den opprinnelige bybrua er fjernet fra hovedaksen (1964) og ny bybru er etablert diagonalt på kvartalsstrukturen. Østre tangent (Haakon VII's vei) var ferdig etablert i 1980. Som en videreføring av den nye trafikkåren er «Storgata» etablert som en 4-felts gate på sydsiden fram til Kongens Brygge. Dette åpnet for stenging av Storgata for biltrafikk.

Kvartalsstrukturen mellom Wiels plass og Fisketorget er oppløst og den romlige defineringen av begge plassene er svekket. Strukturerende bebyggelse er også fjernet fra sydsiden rundt Tollbugata og Kongens brygge.

Veien gjennom Saugbrugs fabrikkområde mot Tistedal ble stengt på begynnelsen av 1990-tallet.

2020

Tistasenteret åpnet i 1997 og utbyggingen av Høvleriområdet har pågått i tiårene etter.

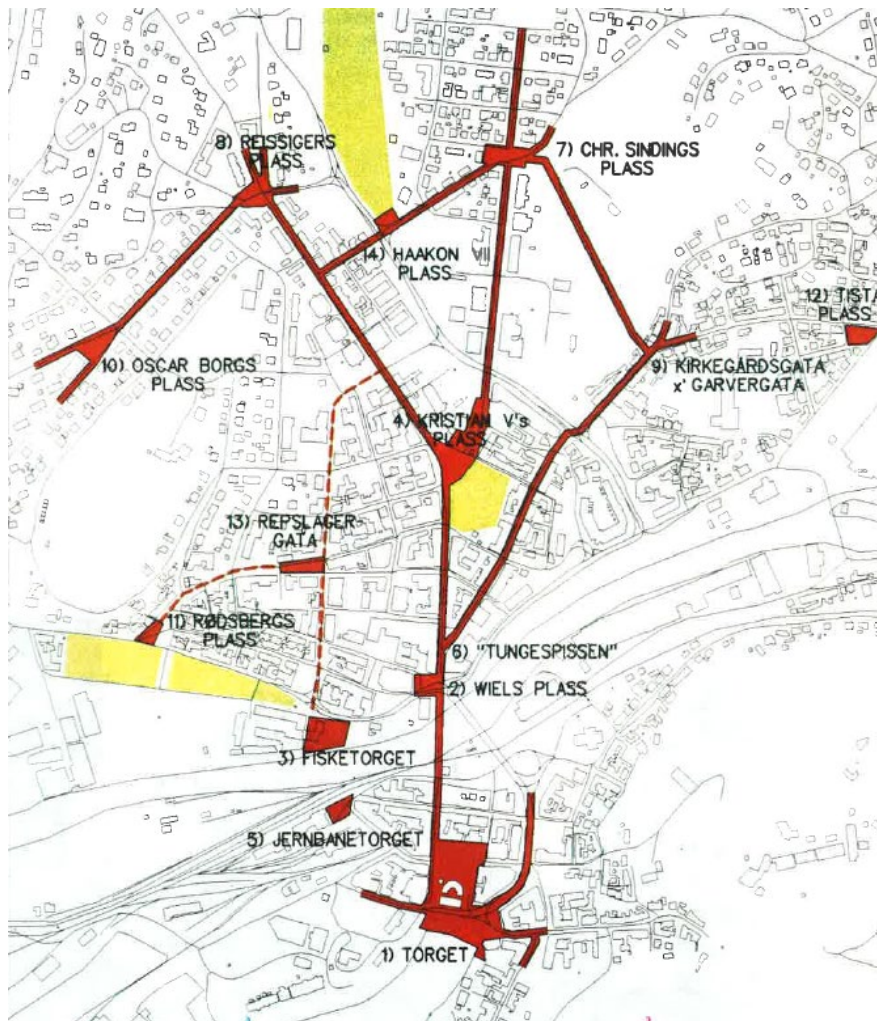
Vaterland bru ble etablert i 1997.

Gangbrua ble åpnet i 2000 og gjenopprettet en direkte forbindelse mellom nord- og sydsiden av byen for myke trafikanter.

Innfart vest, med bygging av undergang under jernbanen og bru over Tista til Mølen stor ferdig i 2010.

Akser og plasser

Med utgangspunkt i byens stramme strukturelle skjelett oppstår mange karakteristiske plassrom.

	TORG OG STØRRE PlassER
1	TORGET
2	WIELS Plass
3	FISKETORGET
4	KRISTIAN V's Plass (BIKKJETORGET)
5	JERNBANETORGET
	VIKTIGE PlassROM SOM FORMIDLER AKSENERETS RETNINGSENDRINGER OG AVGREININGER
4	KRISTIAN V's Plass (BIKKJETORGET)
6	TUNGESPISSEN (SVENSKEGATA X STORGATA)
7	CHR. SINDINGS Plass
8	REISSIGERS Plass (SNIPPEN)
9	KIRKEGÅRDSGATA X GARVERGATA
10	OSCAR BORG'S Plass
11	RØDSBERG Plass
12	TISTA Plass

I tillegg kommer Repslager-gata (13) som har en noe uklar form og funksjon.

FIG. 9 AKSER OG PlassER (FIG. FRA RAPPORT BYROM OG PlassER, SENTRUMSPLAN 1997)

FIG. 10 WIELS Plass MED DEN GAMLE BYBRUA

FIG. 11 WIELS Plass MED GANGBRU OG DAGENS BRU

Dagens situasjon

Figuren under viser viktige offentlig tilgjengelige plasser og grøntområder som inngår i byromsnettverket i Halden sentrum. Noen av byrommene er i dag helt eller delvis benyttet som parkeringsplasser eller kjørearealer.

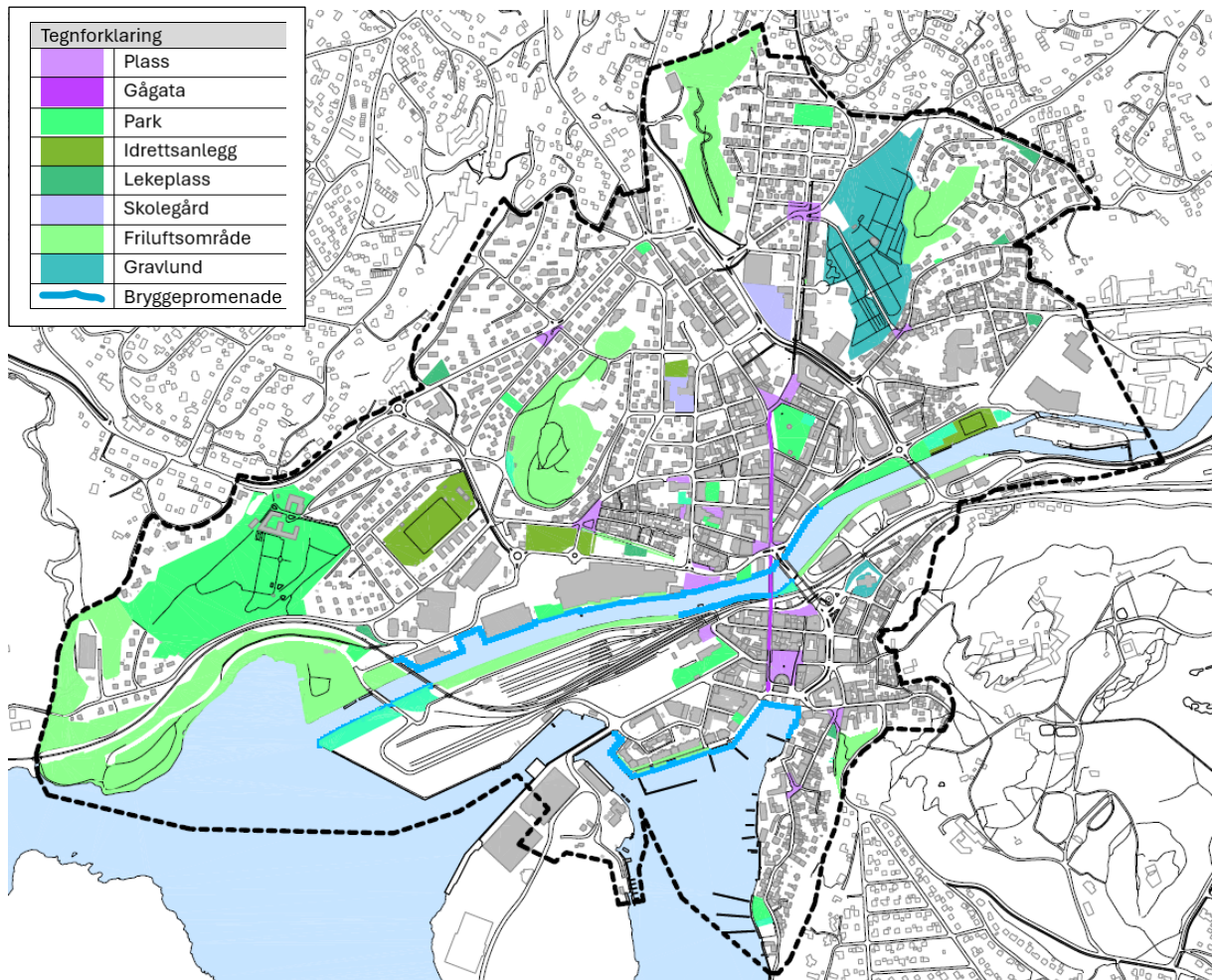

FIG. 12 OFFENTLIGE Plasser og GRØNTOMRÅDER I BYROMSNETTVERKET I SENTRUMSOMRÅDET I DAG

Gågata er et svært viktig byrom både for mobilitet, som møtested og for handel og opplevelse. De største plassene er torget, Fisketorget og Bikkjetorget (Kristian Vs plass). Busterudparken er den mest benyttede parken i sentrumsområdet. I tillegg er bryggepromenaden og turveien langs Tista populære områder. Parken på Rød, Os gravlund, Rødsfjellet og nedre del av Sculzedalen er også viktige grønne lunger i bybildet, både som rekreasjonsarealer og som transportårer for myke trafikanter. I 2023 fikk sydsiden et viktig tilskudd da Byparken ble laget. Gatene er i seg selv også viktige byrom.

FIG. 13 TISTA – ATTRAKTIV KORRIDOR BÅDE LANGS LAND OG TIL VANNSS

FIG. 14 - BUSTERUDPARKEN

Tabellen under beskriver en del viktige offentlige plassrom i sentrumsområdet og dagens bruk av disse. Numrene viser til kartutsnitt på neste side. Dette er områder hvor det foreslås endringer.

Nr.	Sted	Beskrivelse	Dagens bruk
	Sydsiden		
1	Torget	Torg. Fikk rundt 1860 sin nåværende form og størrelse. Senere års inngrep som føring av Storgata over torget, beplantning og toalett, har endret det opprinnelige torget. Eget prosjekt for utvikling av torget er utarbeidet og vedtatt tatt inn i gatebruksplanen. Her foreslås å opparbeide torget med tanke på byliv og redusere parkeringen etappevis.	Parkering, noe uteservering, arrangements og festplass
	«Jernbane-torget»	Møtested mellom skyssmidler og jernbanen. Området er under regulering og utvikling i Områderegulering for Stasjonsområdet (Nyhavn).	Parkering (korttid), Taxiholdeplass
	Johan Stangs plass	«Branngate» og møtestedet der «Ild møter byen». En forlengelse av Knardalsparken. I dag et veikryss, parkering og inngjerdet lekeplass. Lekeplassen bør utvikles/opprustes.	Veikryss, parkering, lekeplass.
	Tønne Huitfeldts plass	Tidligere «branngate» med treplanting, i dag parkeringsareal, men noen trær og grønt.	Parkering
	Nordsiden		
	Oscar Borgs plass	Tidligere monumental plass ved ankomst til byen. Noe oppgradering inngår i vegvesenets planer for sykkelanlegg langs Marcus Thranes gate.	Veikryss, parkering
	Reissigers plass	Monumental grønn plass ved ankomst til byen.	Park og veikryss
	Christian Sindings plass (Os allé)	Da Os ble bygd ut i perioden 1910 – 1930 var Os allé den sentrale gaten. Alléen skulle strekke seg fra Busterudparken og ende opp i Borgerparken (Rundingen). Christian Sindings plass dannet midtpunktet på alléen. Plassen ble i likhet med Os allé utformet som et parkanlegg.	Veikryss, parkering, noe grønt og trær.
2	Bikkjetorget (Kristian Vs plass)	Opprinnelig et gatekryss med vanningsplass for hester. I dag benyttet som parkeringsplass, busstopp, taxiholdeplass og gategrunn. Inn mot Storgata er det plantet trær som skille mellom parkering og bussholdeplass-/gate.	Parkering
3	Tungespissen	Opprinnelig veikryss der hovedårene inn mot bybroa møtes. Et byrom i nedre ende av gågata som er utviklet med sitteplasser, beplantning og skulptur. Anlagt rundt 1920. Dagens lokalisering av kommunens administrasjonsbygninger er rundt plassen. Byrommet har potensiale for forbedring.	Sitteplass og rosebed.
	Gågata	Storgata fra Bikkjetorget til Wiels plass er i dag gågate med benker og flyttbare trær. Gangaksen fortsetter over gangbrua og i gatetun ned Storgata langs Torget mot hava. Viktig gang- og sykkelakse i byen.	Gågate med sitteplasser, noe ute-servering og handel langs gata.
4	Vidar Parmers plass	Plassen ved Frelsesarmeens lokaler og butikk i krysset Oscars gate / Replagergata.	Parkering
5	Rødsberg plass	Plass med utflytende kjørearealer og parkering.	Parkering, renovasjon.
6	Sven Elvestads plass	Eneste plass tilkommet etter 1900. Ligger mellom Kulturskolen og Fredrikshalds teater. Plassen var opprinnelig en skolegård	Forplass til kulturskolen. Åpen plass for myke trafikanter.

		og bakgård. Behov for oppgradering. Inngår i plan for utvikling av kulturkvartalet.	
7	Fisketorget	Tidligere torgplass, benyttes i dag som parkering hele året og delvis som aktivitetsplass i sommerhalvåret. Mer grønt langs turveien vil heve attraktiviteten på denne.	Parkering. Uteservering og salg nord for Bakbanken, turvei langs Tista.
	Wiels plass	Sentrums «midtpunkt». I dag hovedsakelig veikryss. Opplevs som en barriere for myke trafikanter. Opparbeidet plass med fontene og benker mellom rådhuset og bankbygget. Fremtidig fjerning/nedgradering av kjørebros vil åpne for utvidet bruk av området som plass.	Veikryss og noe oppholdsarealer.
	Tista plass	Park og lekeplass med treplanting.	Gateparkering, park med lekeplass
	«Manglende plass» - Kirkegårds-gata/Garvergata/Damhauggata	Enden av Kirkegårds-gata. Denne er solgt og er i bruk som hagearea for tilliggende bolig.	
8	Konservativen	Stensatt bakgård ved Konservativen, Haldens eldste teatersal og forsamlingslokale .	Delvis parkering for kommunalt ansatte
9	Bak Moderne Markiser		

Viktige byrom er også parker og grøntområder som:

Nordsiden	Beskrivelse
Busterudparken	Historisk park med paviljong og store trær, lekeplass med skøytebane
Strandparken	Idrettspark ved Tista
Byhagen	Lunsjpark ved Tista (vest for Kongegården)
Tistakorridoren	Bryggepromenade, trær og benker. Transportkorridor og opphold.
Ved kulturhuset	Grønn plass med uteservering, fontene, sitteplasser etc. Inngår i plan for Lise Amundsens skulpturpark
Schulzedalen	Naturområde/friluftsområde
Skolestadion	Idrettspark
Rødsparken	Historisk park/friluftsområde
Rødsfjellet	Historisk park/friluftsområde
Os gravlund	Gravlund og
Micheletfjellet	Naturområde med utsiktpunkt
Sydsiden	
Byparken	Ny park ved jernbanestasjonen
Tistakorridoren	Bryggepromenade, trær og benker. Transportkorridor og opphold.
Langbrygga	Bryggepromenade ved havna
Verven	Park, mulig område for badeplass

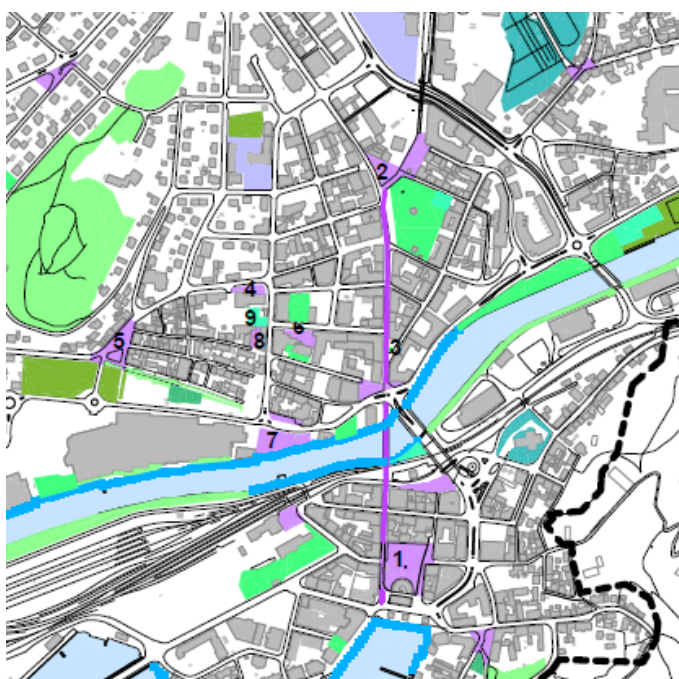

FIG. 15 BYROM MED FORSLAG TIL ENDRINGER

Flere av de historiske byrommene benyttes til parkering. Det er også parkeringsplasser på flere utbyggingstomter i sentrum, både på kommunal grunn og på private tomter. I tillegg er mange private gårdsrom asfaltert for parkering. Sammen med mye gateparkering bidrar dette til at bilene setter sterkt preg på bybildet og store asfalterte flater gjør byen gråere og mindre trivelig.

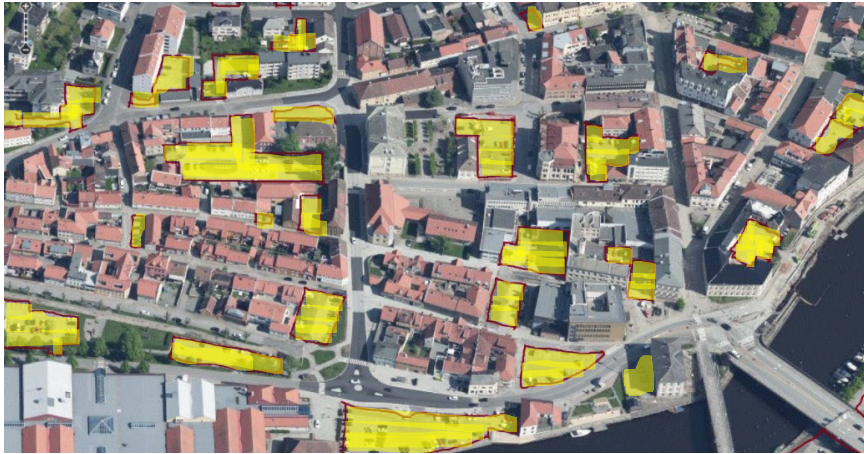

FIG. 16 – DELER AV NORDSIDEN. BYROM, PLAGSER OG UTBYGGINGSOMRÅDER SOM BENYTTES TIL PARKERING I DAG, BÅDE OFFENTLIGE OG PRIVATE AREALER. GATEPARKERING ER IKKE MARKERT.

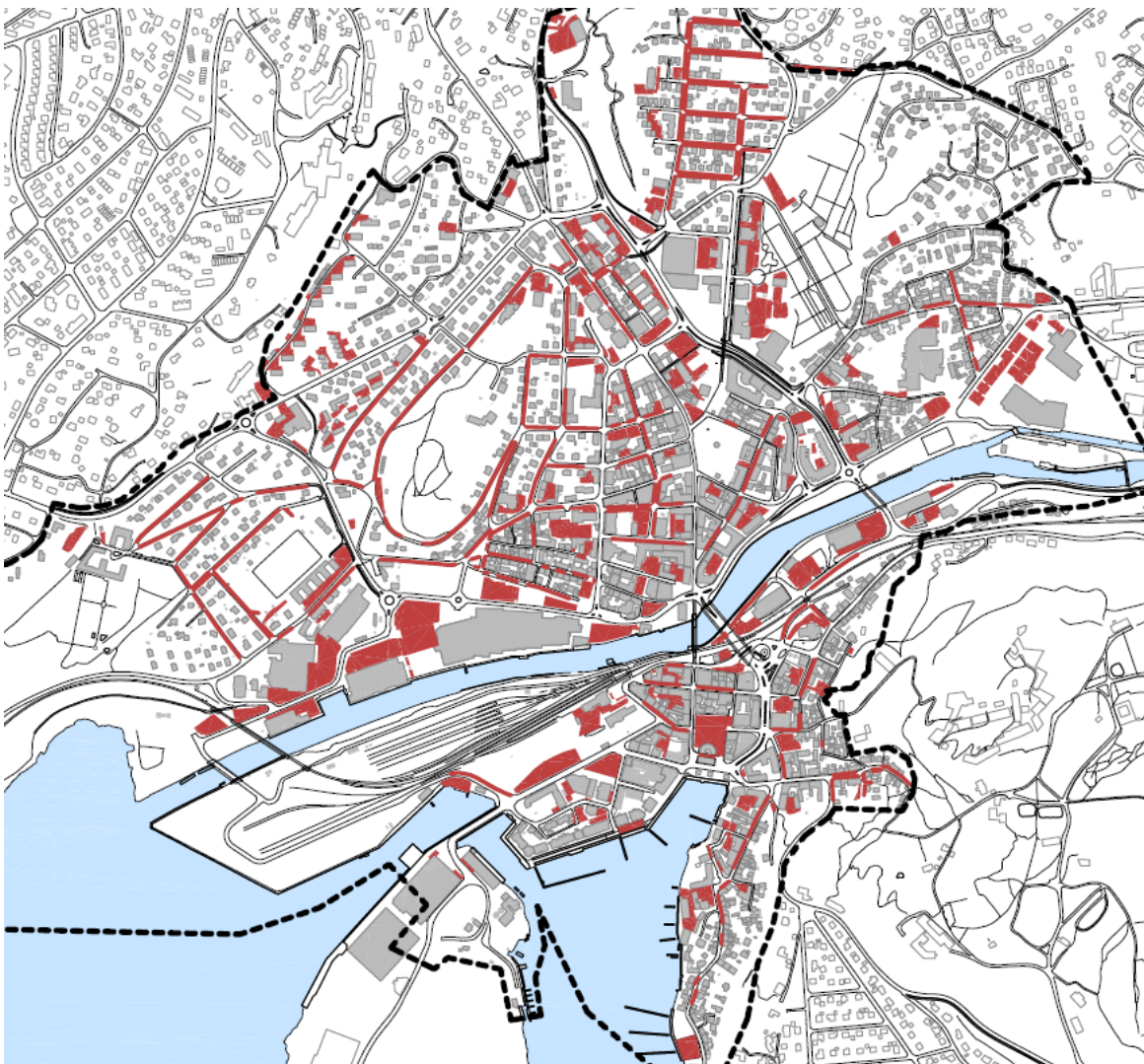

FIG. 17 OMRÅDER SOM BRUKES TIL PARKERING I DAG, OFFENTLIGE OG PRIVATE AREALER OVER EN VISS STØRRELSE

Anbefalte løsning

Omprioritering til byliv

Fra parkeringsplass til møteplass

Under beskrives utviklingsideer for noen byrom som anbefales omprioritert til byliv, møtesteder og oppholdsarealer for Haldens innbyggere og besøkende.

Torget - byens storstue

Det ble fattet vedtak i HTEK 12/10.22 (sak PS 101/2022) om at «prosjekt for torget» skal tas inn i gatebruksplanen. Illustrasjonene på neste side viser hvordan det øvre nivået etableres med tre trappetrinn. Et slikt bymøbel skaper en avklart sone for uteservering, en mulig scene, hverdagsituasjoner med rikelig utvalg av sekundære sittekanter, et møtested i byen og bygger opp om forbindelsen mellom festningen og Blokkhusgata. *“Vi treffes på Torgrappa”*. Mer om prosjektet og endringer i Olav Vs gate finner du i vedlegget: Torgprosjektet.

FIG 18. TORGPROSJEKTET
VED FULL UTBYGGING

FIG. 19 NORDRE DEL AV
TORGET.

SITTEKANTER OG
UTESERVERING.

På torget foreslås det en fleksibel løsning der torget helt eller delvis avspærres for parkering, men der man i perioder uten aktivt byliv likevel kan parkere på torget/deler av torget. Dette kan praktisk løses med hev-/senkbare pullerter.

FIG. 20 EKSEMPEL PÅ HVORDAN MEN MED HEV-/SENKBARE PULLERTER KAN LEGGE OPP TIL EN FLEKSIBEL LØSNING FOR PARKERING PÅ TORGET

Taxiholdeplass på torget er nå også foreslått innarbeidet i planen for torget, jf. kap. 6,7 i planens hoveddokument. Gata Kongens Brygge må gis en utforming som reduserer fart og som bedrer sammenhengen mellom torget og brygga/sjøen. Krysningene må utformes slik at de synliggjør at gående og syklende er prioriterte trafikanter i bybildet.

KULTURKVARTALET

Kulturkvartalet er området rundt Kulturskolen, Kulturhuset og Halden Teater. Her ligger også Aladdin scene og studioet Athletic Sound. Her var det tidligere forslag om å utvikle Lise Amundsen skulpturpark. Selve skulpturdelen av prosjektet er ikke lenger aktuell, men hovedelementene i forslaget foreslås videreført. Forslaget skaper god kontakt og sammenheng mellom institusjonene og tilfører uteområdene større kvaliteter og en hyggeligere atmosfære. Teateret får en bedre stimleplass ved inngangen. Mer om forslaget finner du i vedlegget: Skulpturpark.

FIG. 21 PLANSKISSE FOR LISE AMUNDSEN SKULPTURPARK. KULTURSKOLEN TIL VENSTRE OG HALDEN TEATER TIL HØYRE I BILDET

Dette prosjektet foreslås fulgt opp med endringer i Tordenskiolds gate for å bedre sammenhengen mellom gågata og kulturkvartalet og ikke minste kulturskolen. De gående gis bedre forhold ved at smale fortau utvides på bekostning av gateparkering mellom Violgata og Storgata. HC-plassene beholdes. Tiltaket muliggjør også etablering av grønne element i gata. Et slikt tiltak er også positivt dersom det åpnes for gjennomgang gjennom rådhuskvartalet i forlengelsen av Violgata.

Kirkegata

Kirkegata har i dag et utflytende trafikkareal og parkeringsområde mellom gangbrua og bybrua. Ved omarbeiding kan mange av parkeringsplassene beholdes samtidig som trafiksikkerheten blir forbedret og det blir bedre plass for gående, byliv og grønt.

FIG. 22 KIRKEGATA I DAG

Planskisse for løsningen ligger som vedlegg bakerst i dette notatet. Det understrekes at dette kun er ment som skisser og idéer og ikke er endelige framtidige løsninger. Det er ikke gjort en detaljert utredning av løsningene og gjennomføring forutsetter prosjektering og utarbeidelse av detaljplaner.

FIG. 23 SLIK KAN DET BLI

Rødsberg plass

Rødsberg plass har i dag utflytende trafikkarealer og har behov for oppgradering. Repslagergata foreslås opprettholdt med gjennomkjøringsmulighet som i dag mot Tista senter. Plassen er et krysningspunkt for hovedsykkelveier og en viktig adkomst og krysningspunkt til og mellom skolestadion og ballbingen. I tillegg er det en nabolagsplass med stort potensiale for forbedring. Det legges opp til en utforming som skal redusere farten på biltrafikken gjennom området helt fram til Walkers gate.

FIG. 24 RØDSBERGS PLASS I DAG

FIG. 25 FORSLAG TIL PRINSIPPLØSNING – SMALERE GATE, SEKUNDÆRSYKKELVEI I BLANDET TRAFIKK OG GRØNNE AREALER.

Det presiseres igjen at dette ikke er ferdig prosjekterte løsninger, men idéer for hvordan det kan bli. Planskisse ligger bakerst i notatet.

Vidar Parmers plass

Vidar Parmers Plass er lokalisert på hjørnet av Repslagergata og Oscars gate, ved Frelsesarmeen. Plassen foreslås i første omgang oppgradert med treplantning og sittemuligheter i øst.

FIG. 26 VIDAR PARMERS PLASS I DAG

FIG. 27 SÅNN KAN DET BLI VED ENKEL OPPGRADERING

Fisketorget

Turveidraget langs Tista kan enkelt utvides med minimum 2 meter, mot dagens 4 m bredde, uten at det går på bekostning av parkeringsplasser. Det gjør det mulig å lage en bedre avgrensning mellom kjørearealer og turveidraget enn i dag – se prinsippskissen under. På sikt bør Fisketorget fylles med annen bruk enn kun parkering. Dette er en historisk plass med en attraktiv beliggenhet langs Tista, men det er også en plass som er i bruk til Amcar-treff og cruise-night hver onsdag fra mai til september. Her må ulike hensyn og muligheter vurderes sammen. Sentrumsplanen viser utbyggingsformål på vestre deler av plassen, men dette ble ikke fulgt opp ved regulering av området i 2020.

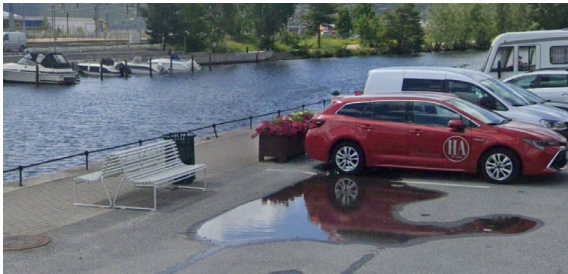

FIG. 28 DAGENS SITUASJON
(GOOGLE STREET VIEW JUNI 2024)

FIG. 29 PRINSIPPKISSE –
MULIG ENKEL UTVIDELSE AV
TURVEIDRAGET LANGS TISTA

FIG. 43 DELER AV FISKETORGET MED NY BEBYGGELSE. ILLUSTRASJON AV SG-ARKITEKTER I FORBINDELSE MED REGULERINGSPLANARBEID FOR TISTA SENTER

Krysset mellom Festningsgata og Olav Vs gate

Her foreslås å fjerne parkeringen for å hindre manøvrering og tidvis parkering på fortausarealet. Olav Vs gate er foreslått opparbeidet med gateparkering. På sikt vil det altså etableres nye parkeringsplasser i umiddelbar nærhet, i tillegg til plassene som er i nærområdet i dag.

FIG. 30 DAGENS SITUASJON – PARKERING DELVIS PÅ FORTAUSAREAL

Konservativen og området bak Moderne Markiser Moderne

Konservativen har et attraktivt gårdsrom, hvor parkeringsmuligheten for kommunalt ansatte foreslås fjernet. Gårdsrommet har gjennomgang til Larsenhagen og bør sees i sammenheng med området bak Moderne Markiser, som er avsatt til blå/grønn struktur i sentrumsplanen. Her ligger også inngangen til Black Box. Utvikling av området med parkmessig karakter vil gi stedet et løft og gir disse kulturbyggene en bedre sammenheng med kulturkvatalet.

FIG. 31 OMRÅDET BAK MODERNE MARKISER I DAG. BLACK BOKS OG KONSERVATIVEN TIL HØYRE I BILDET

Essotomta

I dag er Essotomta midlertidig opparbeidet til parkering. Her vil det etter hvert bli igangsatt reguleringsarbeid.

FIG. 32 «ESSOTOMTA» - DAGENS SITUASJON (GOOGLE STREET VIEW OKTOBER 2024)

FIG. 33 ESSOMTA – EN AV MANGE MULIGHETER FOR UTVIKLING. RAUSE FORTAUSAREALER MOT VOGNMAKERGATA MED SITTEMULIGHETER OG TREPLANTING

Bikkjetorget (Kristian Vs plass)

Bikkjetorget er regulert til torg i nylig vedtatt detaljregulering for Os skole og arena. Arealet er avsatt til torg, med den hensikt å tydelig prioritere gående og syklende trafikanter. Arealet skal tilrettelegges som oppholdssted/møteplass. Plassen brukes i dag til parkering og taxiholdeplass. Taxi-plassen foreslås opprettholdt. I første omgang bør det fokuseres på opprusting av bussholdeplassene til UU-standard og rausere ventearealer, belysning etc. Andre utbedringer og endringer for å følge opp reguleringen bør gjøres på sikt.

Pågående planarbeid

Det pågår også planarbeid for flere tomter i sentrumsområdet hvor det i dag er private parkeringsplasser på brann- og rivningstomter etc. Innfill på disse vil gi sentrum en estetisk oppgradering. Under vises noen eksempler på steder det jobbes med.

Rådhuskvartalet

FIG. 34 – RÅDHUSKVARTALET I DAG (GOOGLE STREET VIEW JUNI 2024)

FIG. 35 SÅNN KAN DET BLI – RÅDHUSKVARTALET

Kvartalet mellom Violgata/Kristian Augusts gate/Oscars gate og Nils Ankers gate

FIG. 36 SKRÅBILDE SETT MOT SYD. DAGENS SITUASJON, OSCARS GATE TIL HØYRE OG KRISTIAN AUGUSTS GATE NEDERST I BILDET. KVARTALET HAR STORE GRÅ FLATER OG LAV UTNYTTELSE.

FIG. 37 SÅNN KAN DET BLI. KRISTIAN AUGUSTS GATE NEDERST OG OSCARS GATE TIL HØYRE I BILDET (ILLUSTRASJON HALDEN ARKITEKTKONTOR AS)

Noen områder med behov for oppgradering

Haakon VIIIs vei

Området Haakon VIIIs vei/Garvergata har behov for oppgradering. Illustrasjonene viser mulig utvikling med utbygging ved parkeringshuset og treplanting. I denne illustrasjonen ligger bussholdeplassen som i dag, med en uheldig plassering. Holdeplassen foreslås flyttet noe mot syd, enten som lomme eller kantstopp. Løsning må avklares med fylkeskommunen.

FIG. 38
HAAKON VIIIS VEI I DAG

FIG. 39 SLIK KAN DET
BLI I HAAKON VIIIS VEI

Planskisse ligger
som vedlegg bak i
notatet.

Bankplassen

(område langs Bakbanken mellom Fisketorget og Kongegården)

Trafikkert område med stort potensiale og behov for forbedring. Redusert fart som følge av smalere vei og bredere fortau vil bedre forholdene både for gående og syklende. Mellom Fisketorget og gangbrua planlegges det for innsnevring av gata, treplanting og utvidelse av fortauene for å få ned farten og gjøre det tryggere for syklister å benytte veibanen. Dette er også beskrevet i notatet for sykkeltiltak.

FIG. 40 DAGENS SITUASJON – GOOGLE STREET VIEW, OKTOBER 2023

FIG. 41 FORESLÅTT LØSNING. SMALERE GATE, SITTEMULIGHETER OG BEPLANTNING.

Tungespissen

Tungespissen er området i krysset mellom Svenskegata og Storgata, og er et viktig byrom i nedre ende av gågata. Byrommet har potensiale for forbedring. Med flott arkitektur, Dickens, danseskole og kommunens administrasjonsbygninger tett på burde potensialet for å skape liv og et hyggelig sted å oppholde seg være til stede. Det er ikke utarbeidet noen idéskisse for dette området nå, men dette bør prioriteres i oppfølgende arbeider. Skissen under viser idéer som ble utarbeidet i forbindelse med prosjektet Bynært friluftsliv, av Mad arkitekter, og en del forslagene er gjennomført.

FIG. 42 TUNGESPISSEN

Wiels plass

I sentrumsplanen er det beskrevet at med etablering av tunneler og vei over Mølen, vil det kunne bli «mulig å gjøre tiltak for å kunne fjerne dagens motorveibru over Tista elva. Dette vil frigjøre Wiels plass for det vesentligste av biltrafikken og en kan vinne tilbake den historiske plassen ved nordsidens brohode. På sydsiden vil en kunne gjenskape kirkeparksen og få tilbake de siktlinjene som Immanuelns kirken fortjener mot elven». Det er lite som tyder på at det er realistisk å kunne gjennomføre dette i overskuelig fremtid. Men forslaget til Gatebruksplan legger heller ikke opp til tiltak som vanskeliggjør et slik mål. Det er heller ikke sikkert man skal fjerne bybrua helt i en fremtidig situasjon. Men tunnelløsningene forventes uansett å gi en betydelig redusert trafikkmengde langs Tista og over Wiels plass, og vil kunne bedre forholdene for gående og syklende på strekningen mellom Grønland og Tista senter og over Wiels plass betydelig.

På neste sider ser du idéer for hvordan det kan bli på Wiels plass.

FIG. 43. WIELS PLASS I DAG

FIG. 43 SLIK KAN DET BLI PÅ WIELS PLASS

Utvikling av grønne områder i byromsnettverket

Flere av sentrums parker og friluftsområder har potensiale for økt bruk. Det er ikke sett nærmere på dette i arbeidet med gatebruksplanen.

Vedlegg

Planskisser for ideer for Kirkegata, Rødsbergs plass og Wiels plass.

Torgprosjektet - skisseprosjekt

Skulpturpark i Kulturkvatalet

Ansvarlig søker / ARK

MAD

Mad Arkitekter

E-post: post@mad.no

Prosjekt

HKGP - Illustrasjoner til gatebruksplan

Målestokk

1:750

Dato

12.02.2025

Tiltakshaver

Halden kommune

Tegning

Rødsbergs plass eksisterende

Tegningsnr.

A 10 03

Ansvarlig søker / ARK

Mad Arkitekter

E-post: post@mad.no

Målestokk

1:750

Dato

12.02.2025

Tiltakshaver

Halden kommune

Prosjekt

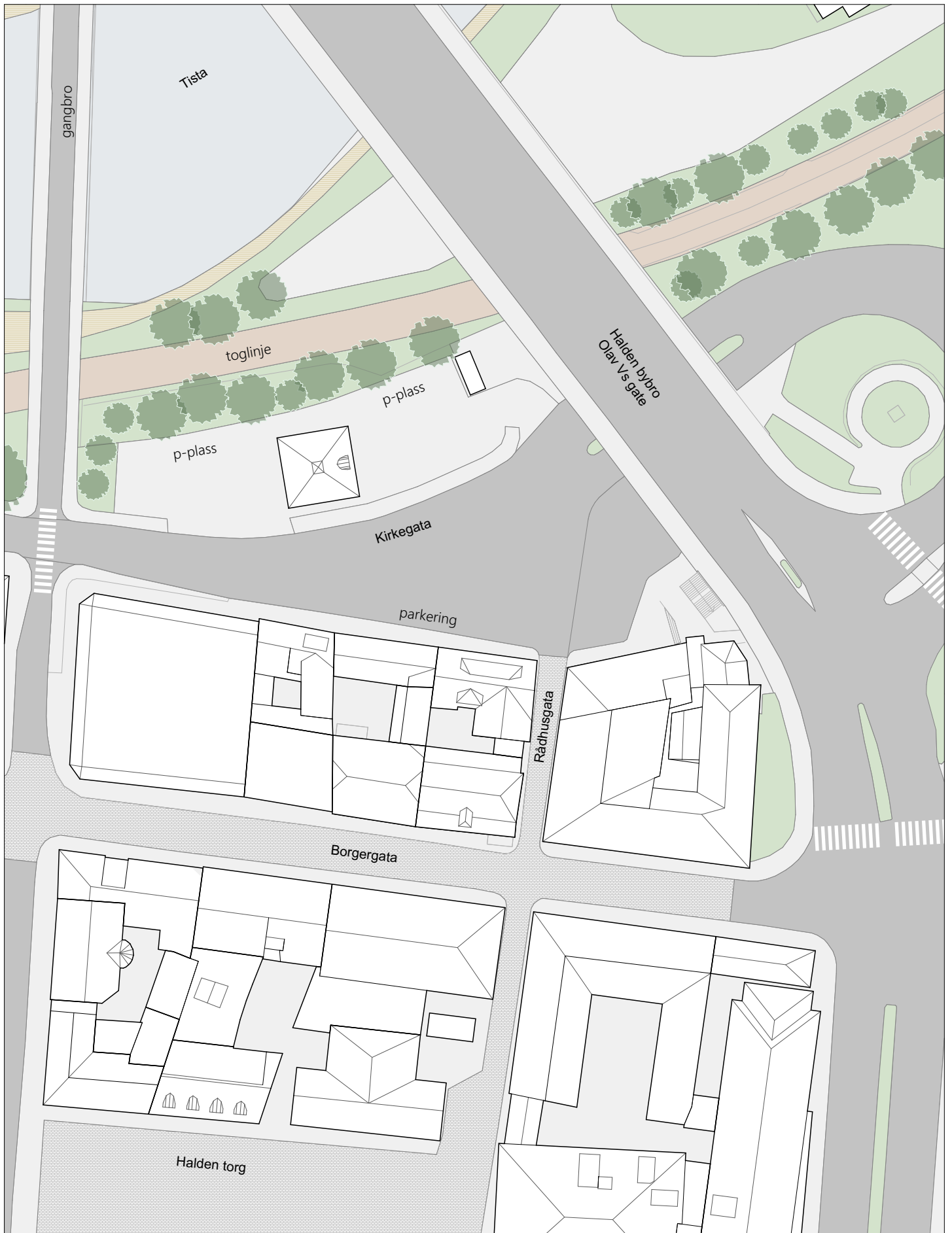
HKGP - Illustrasjoner til gatebruksplan

Tegning

Rødsbergs plass forslag

Tegningsnr.

A 10 04

Ansvarlig søker / ARK
Mad

Mad Arkitekter
 E-post: post@mad.no

Målestokk
 1:750,000

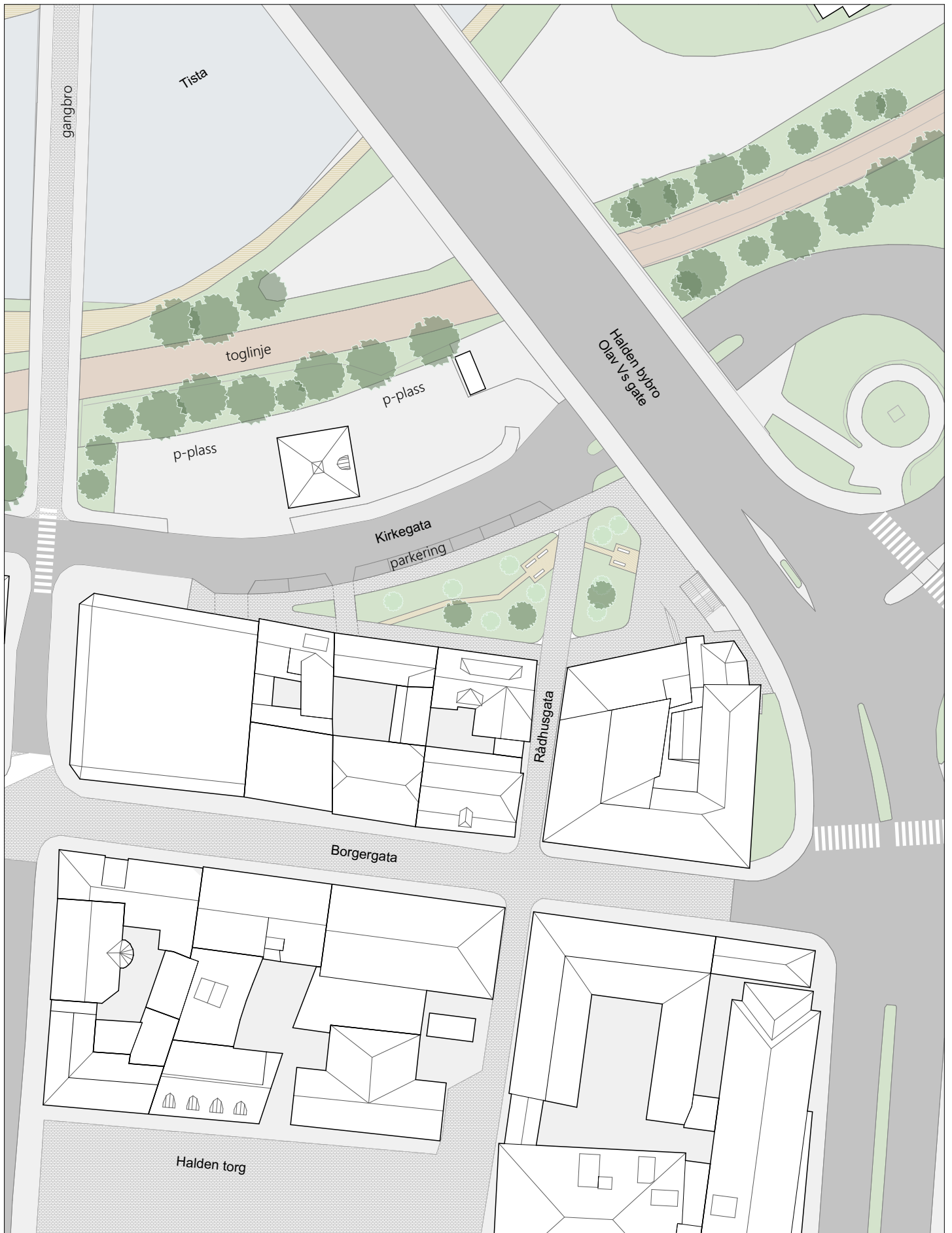
Dato
 31.01.2025

Tiltakshaver
 Halden kommune

Prosjekt
 HKGP - Illustrasjoner til gatebruksplan

Tegning
 Kirkegata eksisterende

Tegningsnr.
 A 10 01

Ansvarlig søker / ARK

MAD

Mad Arkitekter

E-post: post@mad.no

Prosjekt

HKGP - Illustrasjoner til gatebruksplan

Målestokk

1:750,000

Dato

31.01.2025

Tiltakshaver

Halden kommune

Tegning

Kirkegata forslag

Tegningsnr.

A 10 02

Ansvarlig søker / ARK
Mad

Mad Arkitekter
 E-post: post@mad.no

Målestokk
 1:750

Dato
 31.01.2025

Tiltakshaver
 Halden kommune

Prosjekt
 HKGP - Illustrasjoner til gatebruksplan

Tegning
 Wiels plass eksisterende

Tegningsnr.
 A 10 05

Ansvrlig søker / ARK
Mad

Mad Arkitekter
 E-post: post@mad.no

Målestokk
 1:750

Dato
 31.01.2025

Tiltakshaver
 Halden kommune

Prosjekt
 HKGP - Illustrasjoner til gatebruksplan

Tegning
 Wiels plass forslag

Tegningsnr.
 A 10 06

Ansvarlig søker / ARK
Mad

Mad Arkitekter
E-post: post@mad.no

Målestokk
1:750

Dato
31.01.2025

Tiltakshaver
Halden kommune

Prosjekt
HKGP - Illustrasjoner til gatebruksplan

Tegning
Haakon VII's vei eksisterende

Tegningsnr.
A 10 07

Ansvarlig søker / ARK

Mad Arkitekter

E-post: post@mad.no

Målestokk

1:750

Dato

31.01.2025

Tiltakshaver

Halden kommune

Prosjekt

HKGP - Illustrasjoner til gatebruksplan

Tegning

Haakon VII's vei forslag

Tegningsnr.

A 10 08

about
Skulpturparken

Sted
Kulturkvartalet
Halden

Oppdragsgiver
Halden kulturråd

Parkens utstrekning

28.06.2022

Lise Amundsen skulpturpark

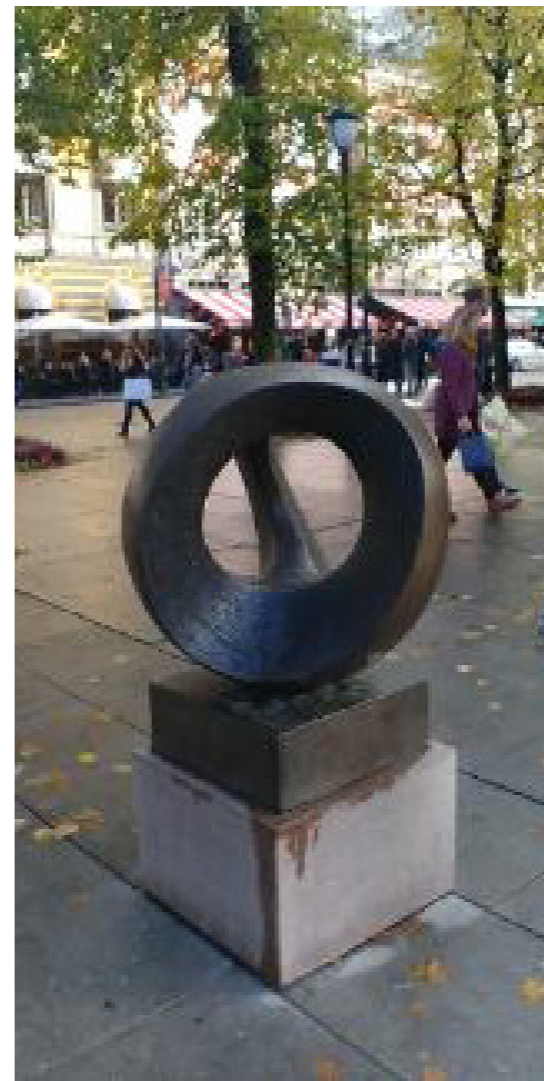
Konsept

Målet er å utvide og oppgradere den eksisterende parken foran kulturhuset i Halden og forme den rundt fem av Lise Amundsens skulpturer, hvorav fire skal flyttes dit.

Parken utvides på tvers av Teatergata i nord og Tordenskjoldsgata i sør for å knytte sammen parken med inngang til Fredrikshalds teater og Sven Elvestads plass samt passasjen til Øvre bankegate. På denne måten skapes et større sammenhengende grøntområde, bedre tilrettelagt for fotgjengere og kulturelle arrangementer. Ved å legge et sammenhengende bygulv over de eksisterende gateløpene senkes hastigheten på biltrafikken og byrommene knyttes tydelig sammen visuelt.

Skulpturer av Lise Amundsen

1: Vannet, Vinden og Veksten

2: Ømhet i Skogen

3: Nytt Liv

4: Solfanger

5: Blå Fugl eller Ut I Lyset

- Bronse
- Fontene i granitt

- Kompositt med marmor
- Base i bronse

- Bronse

- Bronse
- Base i granitt

- Rustfritt stål

Andre eksisterende skulpturer

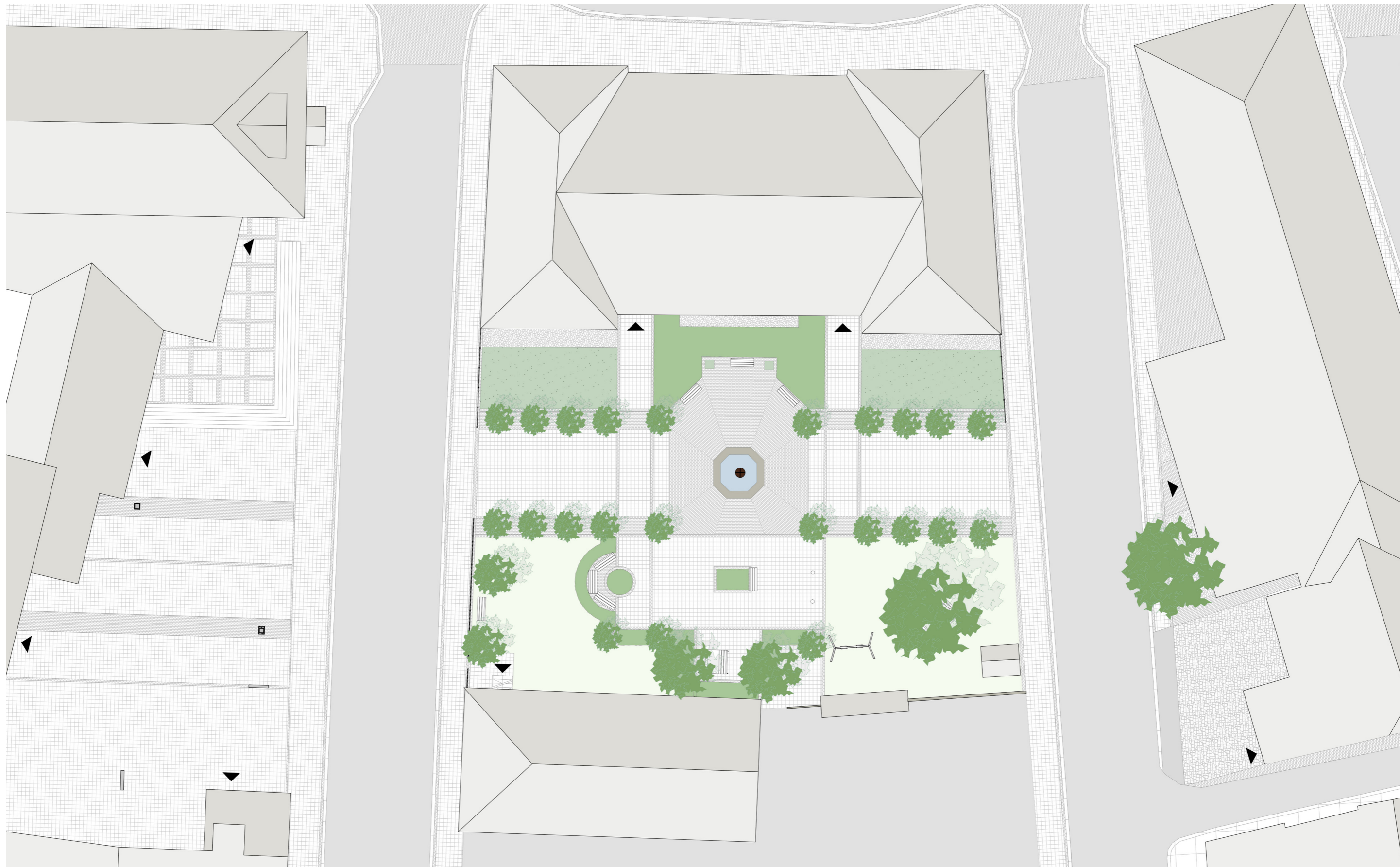
**Scootergruppe
av Arne Vinje Gunnerud**

**Sven Elvestad byste
av Nils Aas**

- Granitt
- Base i granitt

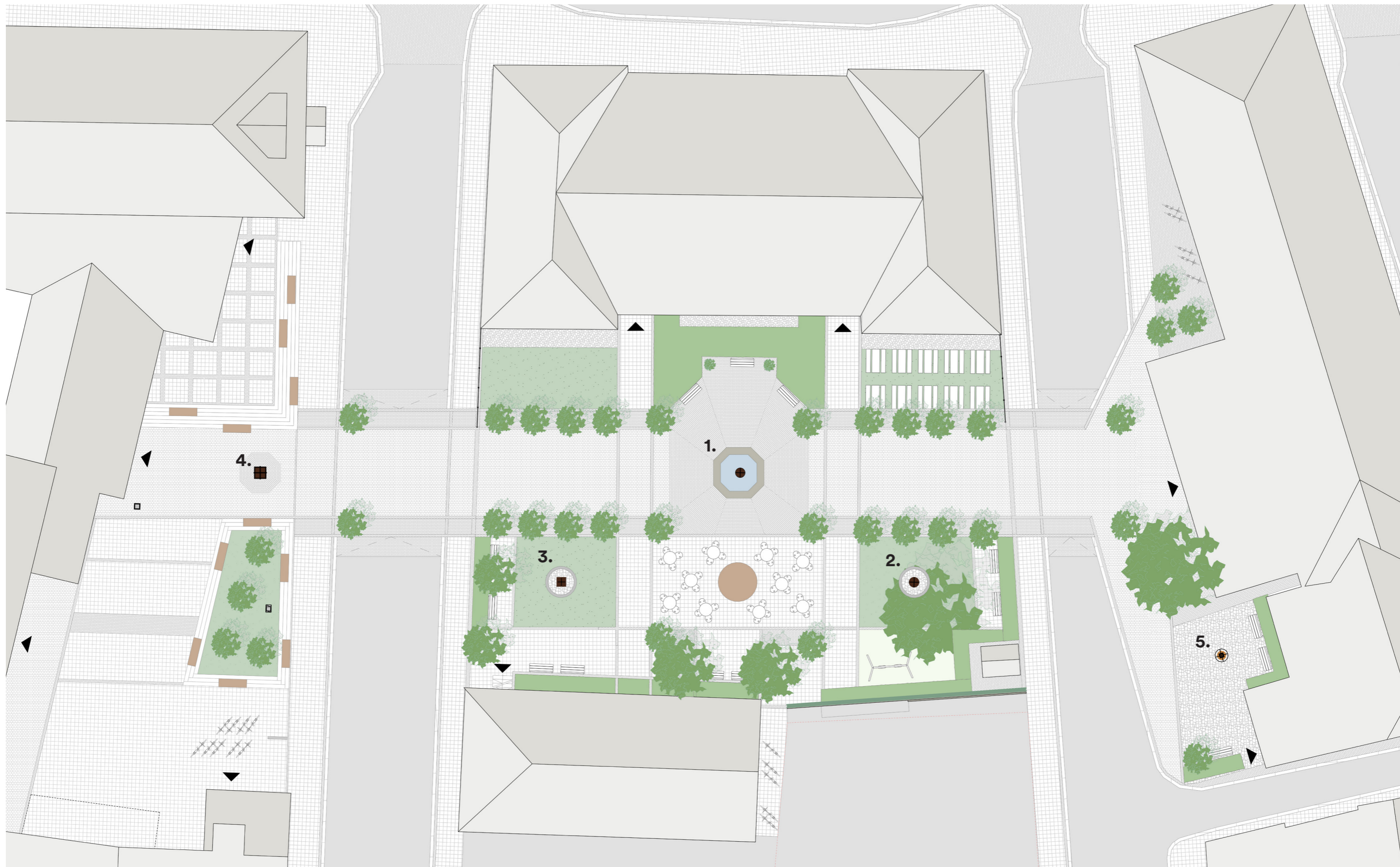
- Bronse
- Base i granitt

Situasjonsplan eksisterende

1:300

Situasjonsplan ny

1:300

Skulpturene plassert i parken

1: Vannet, Vinden og Veksten

2: Ømhet i Skogen

3: Nytt Liv

4: Solfanger

5: Blå Fugl eller Ut I Lyset

Underlag

Nye flate gågatesten legges i hovedaksen fra nord til sør for å visuelt binde plassene sammen, med unntak av området rund fontenen som beholder brosteinen.

Ny plen legges også mot øst, slik at det blir plen på begge sider av hovedaksen.

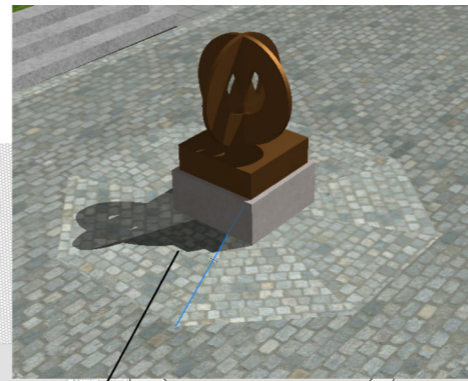
Eksisterende betongheller og brostein beholdes stort sett, med unntak av den nye aksen. Det legges også nye områder med betongsten og brostein, som utfyller det eksisterende.

Skiferheller i nord beholdes.

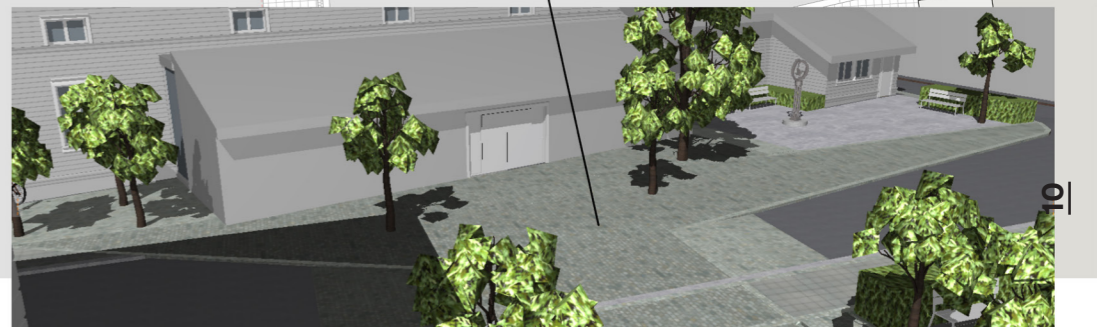
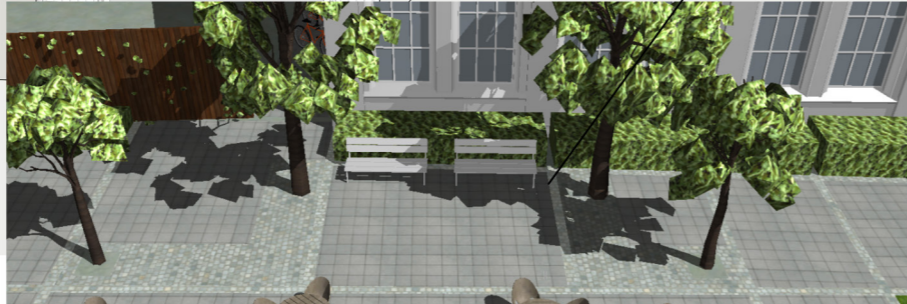
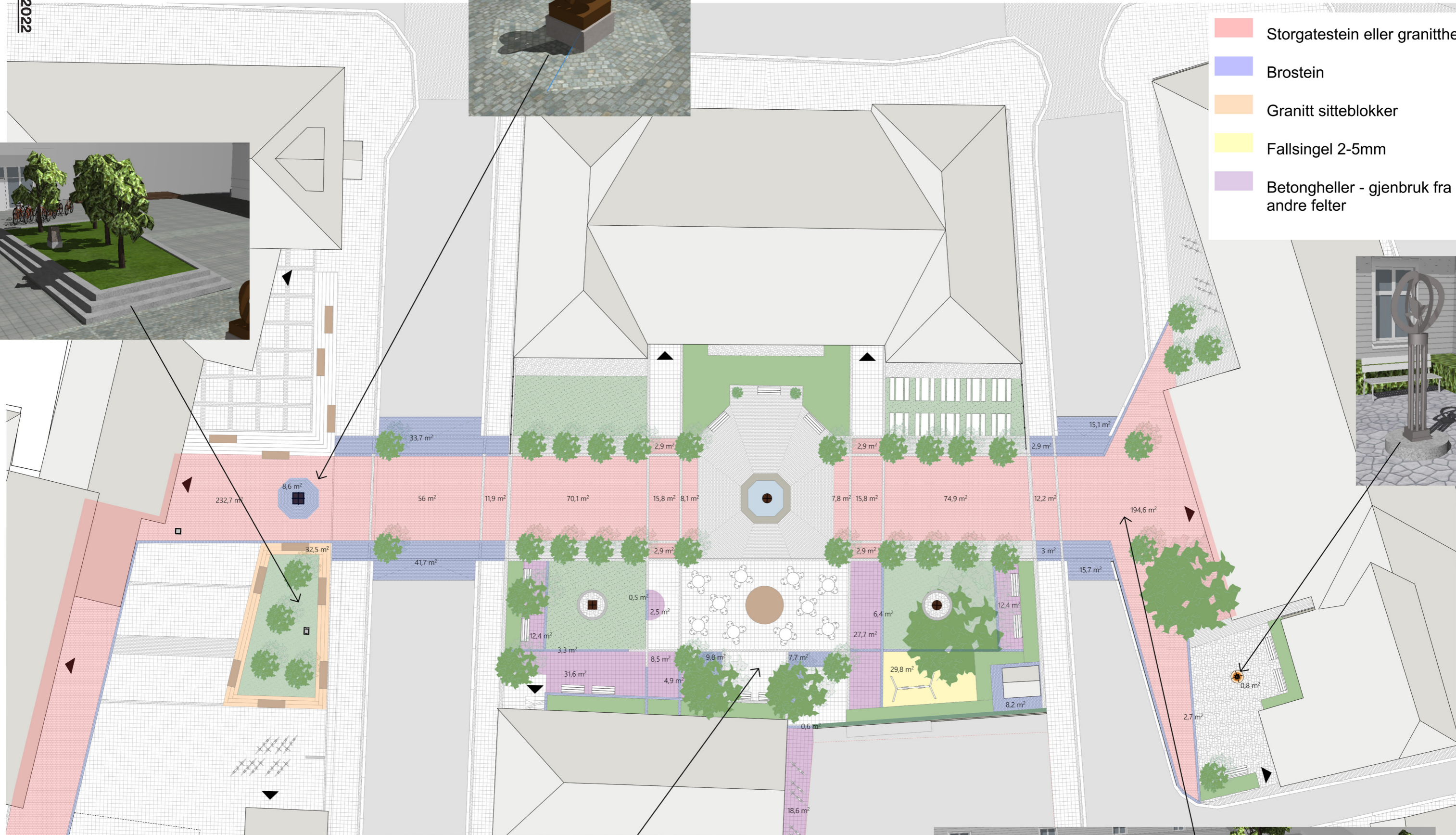
28.06.2022

Nye underlag

MAD

- Storgatestein eller granitheller
- Brostein
- Granitt sitteblokker
- Fallsingel 2-5mm
- Betongheller - gjenbruk fra andre felter

Lise Amundsen skulpturpark

Lise Amundsen skulpturpark

ppw

Simon Øien - 98462883 - soe@mad.no
Anne Sørseth - 96202836 - ams@mad.no

mad.no

Halden torg

Historisk møteplass og sentrum i Halden

Denne rapporten er utarbeidet av landskapsarkitektene i Asplan Viak AS i Oslo på oppdrag for Halden kommune.

Mandadet har vært å studere og illustrere en mulig utvikling for Torget i Halden og tilstøtende gater.

Flere av gatene rundt skal gjennom en omfattende ombygging av infrastrukturen mens torget trenger en renovering både i teknisk tilstand på dekket samtidig som det er ønskelig å studere bruken av torget tilrettelagt for flere brukergrupper enn tilfellet er i dag.

Prosjekteringsteam fra Asplan Viak har bestått av Terje Kalve, Kirsti Reinsberg Mørch, Maria Brynjulvsdottir Lillienkiold og Andreas Nypan.

Materialet har gjennom prosessen blitt drøftet og utviklet i samråd med belyningsdesignere som utarbeider belyningskonsept for torget og arkitektet-teamet som har utarbeidet møbleringsveileder for torget vinteren 21/22.

Oppdragsgivers representater har vært Espen Bentsen Sørås og Erik Vitanza.

Arbeidet er utført høsten 2021 og vinteren 2022 og det har blitt avholdt oppstartsmøte med befaring i Halden, teamsmøter underveis i prosessen, befaring med fotografering og sluttpresentasjon av materialet i januar 2022.

Oslo, Januar 2022

Andreas Nypan

Torget i halden

Hovedgrep og definisjon av arbeidsoppgaven

Byliv

Skape plass til byliv og gjøre torget attraktivt for opphold året rundt. Torget skal være et målpunkt i seg selv.

Fjerne barrierer

Udefinert kjøresmønster, skaper uro for fotgjengere og resulterer i at parkering okkuperer større område enn nødvendig.

Hverdag, fest og årstider

Torget skal være attraktivt for Haldensere både til hverdag og fest. Det innebærer at torget enkelt må kunne legge til rette for både store og små arrangementer. Og at tilrettelegging for de store arrangementene ikke forhindrer daglig aktivitet, gjennom hele året.

Synergieffekter

Aktivitene og næringen i bygnignene rundt torget er svært viktige for å skape et aktivt og attraktivt torg. Det er viktig å legge til rette for mange aktører med utfyllende tilbud og med varierende åpningstider og kundegrunnlag.

Historiefortelling

Handelstorget har en lang historie som et vitkji byrom i Halden. Her har det vært handel i mange generasjoner. Torgets historie kan bevares gjennom en tidløs og varig utforming som også er tilpasset fremtidig bruk.

Årshjul

Årshjulet viser en oversikt over aktiviteten i på torget i Halden fordelt gjennom året.

Dette har vi brukt for å analysere og kartlegge bruken av byrommet med sine begrensninger og muligheter.

I tillegg til den viktigste funksjonen, hverdagen, definerer festdager, arrangementer og spesielle aktiviteter oppfattelsen av stedet og legger rammer for muligheter og begrensninger ved utforming.

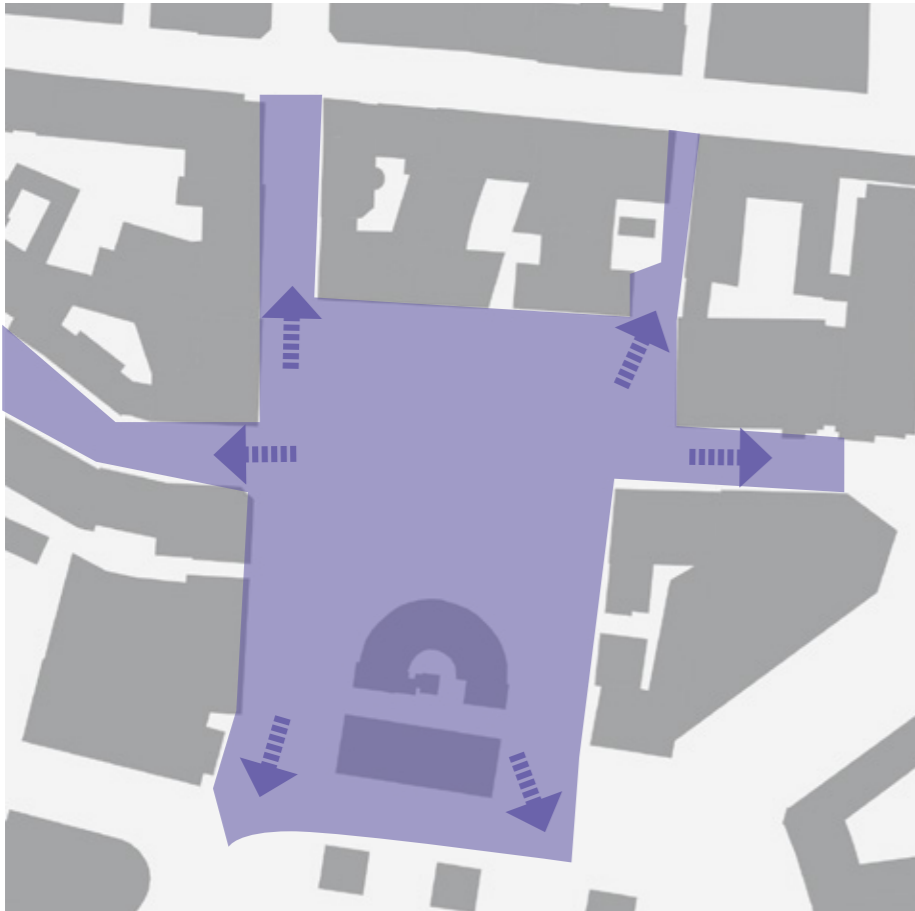
Lista er ikke utfyllende, vil kunne variere år for år men viser en grov oversikt over aktivitetsnivået i Halden sentrum og på torget.

Konseptvalg

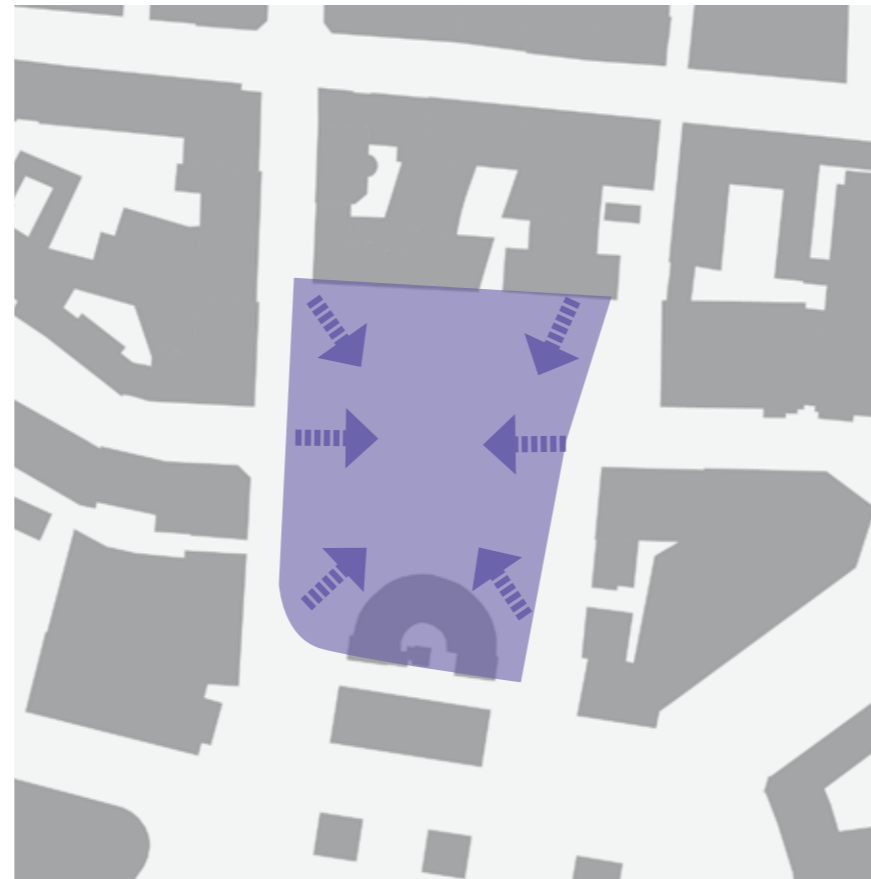
Skisser av utprøvde konsepter underveis

“Det store torget”

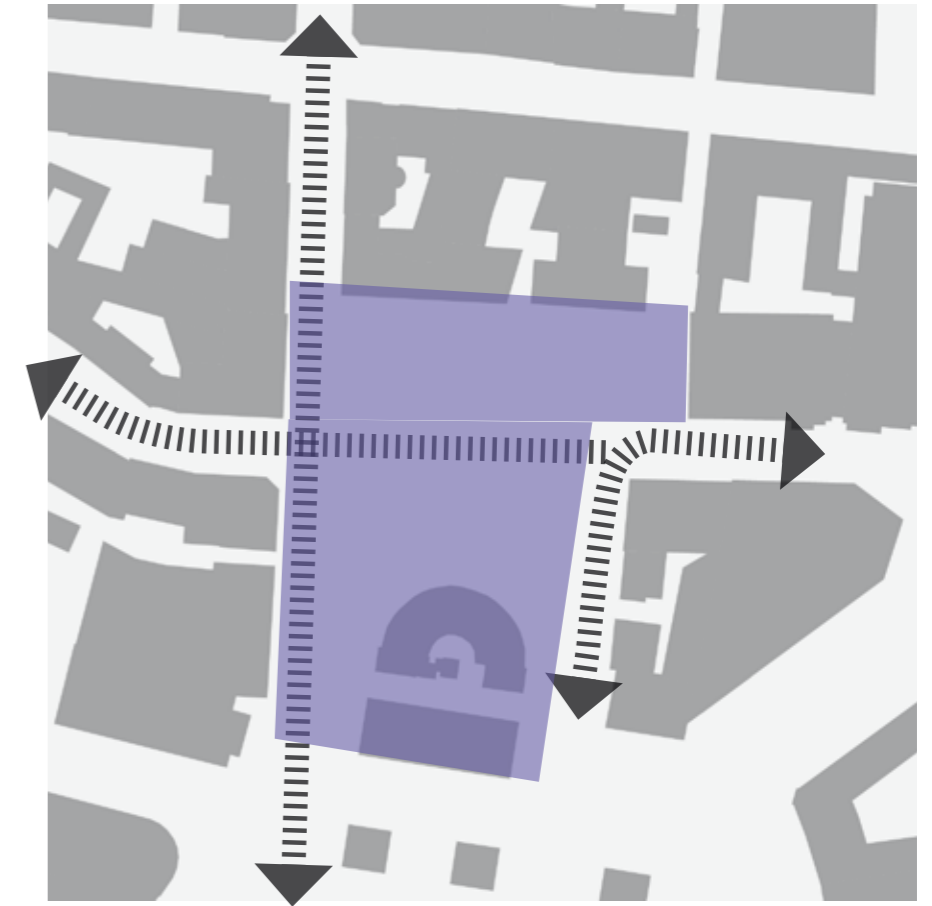
Torgflaten inkluderer tilgrensende gater.
Torget strekker seg ut til byens gater

“Det lille torget”

Torgflaten avgrenses av omkringliggende bilveier.

“Torget i sentrum”

Torgflaten er underlagt tilgrensende gatestruktur men integrerer bevegelsesmønstre.

Vi har studert tre ulike tilnærminger til hvordan å forstå og dermed utforme torget.

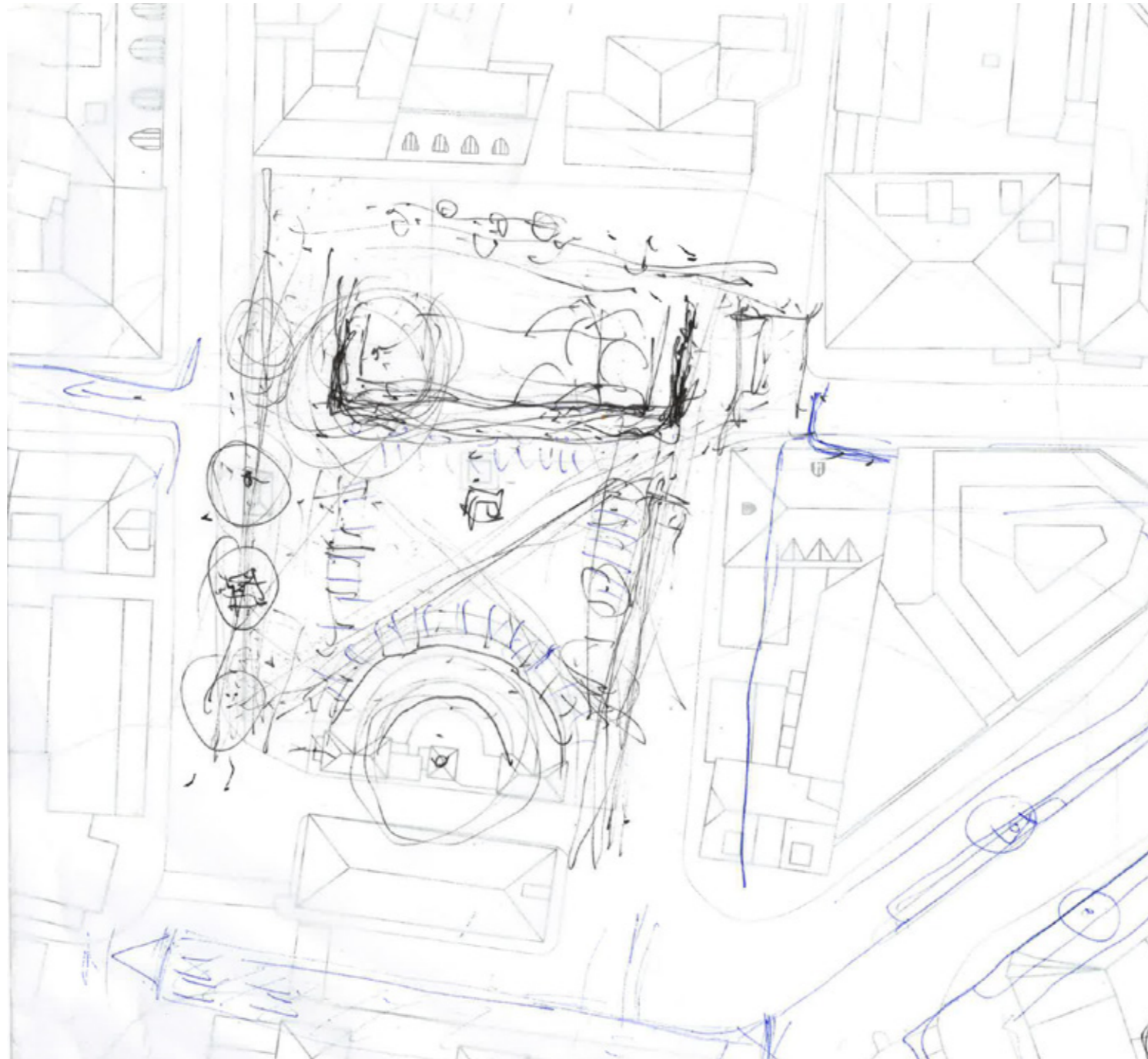
“Det store torget” der alle tilstøtende gater behandles likt som torget med materialer og sømløse overganger mellom gatene og torgflaten.

“Det lille torget” der vi lager trafikk-gater med kantstein og fortau på alle kanter.

“Torget i sentrum” det gatene går til/fra torget og tangerer ytterkantene av torgflaten både i utforming og trafikkalt.

Ut fra våre studier og gjennom prosessen har vi valgt å gå videre med det siste konseptet for utformingen. Vi underbygger funksjonelle strukturer, historiske spor, tekniske krav og de arkitektoniske forutsetningene i rommet.

Gatene forbinder sentrum nord og havna, Blokkhusgatens forbindelse over torget og kjøremønsteret ned foran Grotten markeres. Gater og torg tilpasses til hverandre.

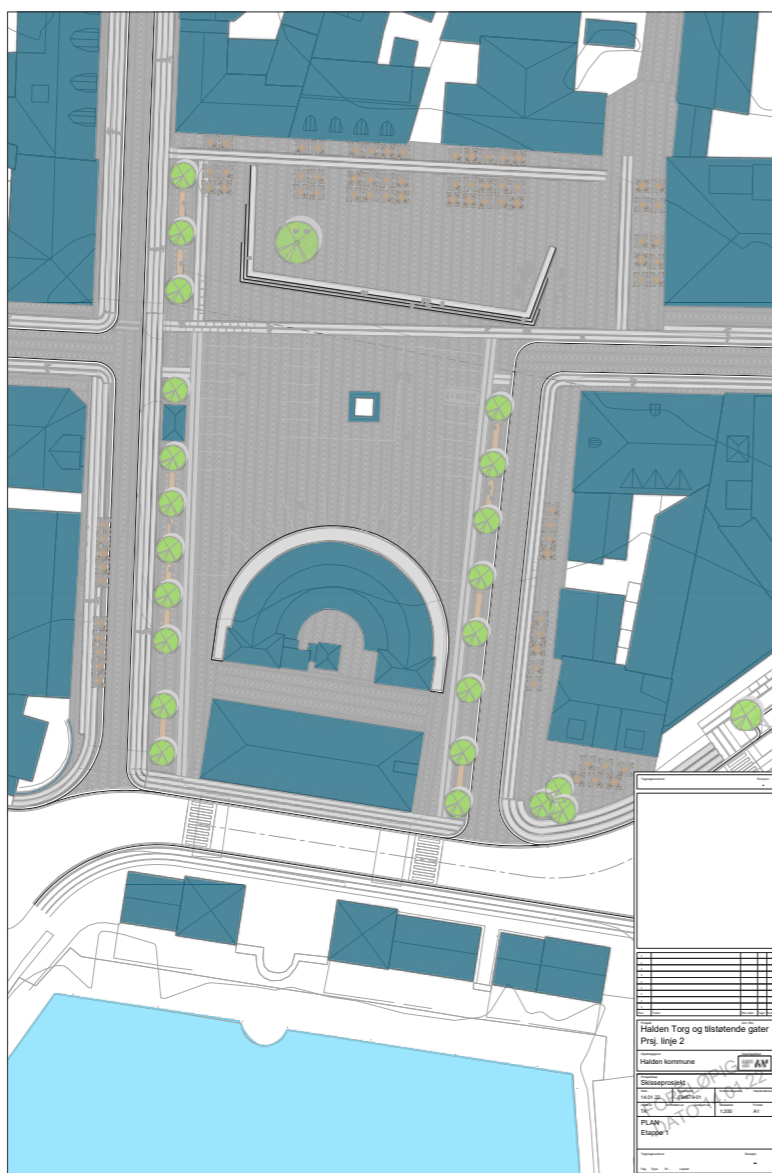
Tidlig idéskisse

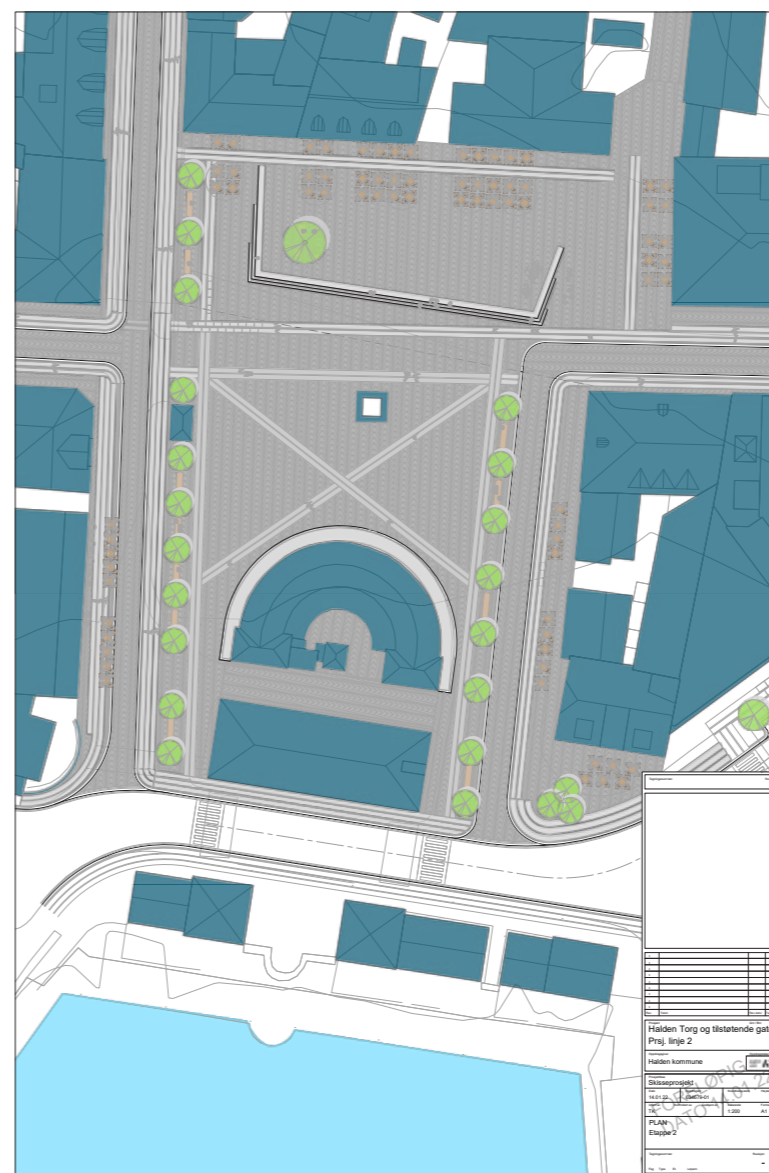
Anleggsfaser og etapper

Det er mulig å utvikle torget i flere anleggsfaser, men vi anbefaler som et minimum at den nordre delen med utservering, scenemuligheter og sittetrapp opparbeides som åpningstrekk slik at den funksjonelle hovedstrukturen opparbeides allerede fra begynnelsen. I etappe én kan søndre del av torget brukes til parkering.

Utformingen av torget gjør at parkeringen ikke må fjernes i sin helhet for å oppdatere nordre del. Det etableres samtidig gateparkering i gatene rundt samt i Olav V. gate slik at det samlede antall parkeringsplasser beholdes konstant på områdenivå for torget og sidegatene og anleggsfasene kan dermed funksjonelt tilpasses hverandre på en overlappende og god måte.

Nedkopiert plan for utviklingsfase 1. Utviklingen av torgets nordre del opp mot fasaderekken opparbeides med sittetrapp, sittemøbler, møbleringssoner og belysning og skaper en sone for utservering, scenemuligheter, opphold og et godt byliv. Parkering beholdes på søndre halvpart av torget.

Nedkopiert plan for utviklingsfase 2. Utviklingen av torgets søndre del opparbeides og de historiske sporene og ganglinjene etableres ved resetting av brostein og gjenskaper de historiske strukturene med diagonale bevegelsesmønstre. Dette anbefales ikke ved anleggsfase 1 da tilrettelegging for de diagonale bevegelsesmønstrene over parkeringsplassen kan skape farlige konflikter mellom gående og kjørende.

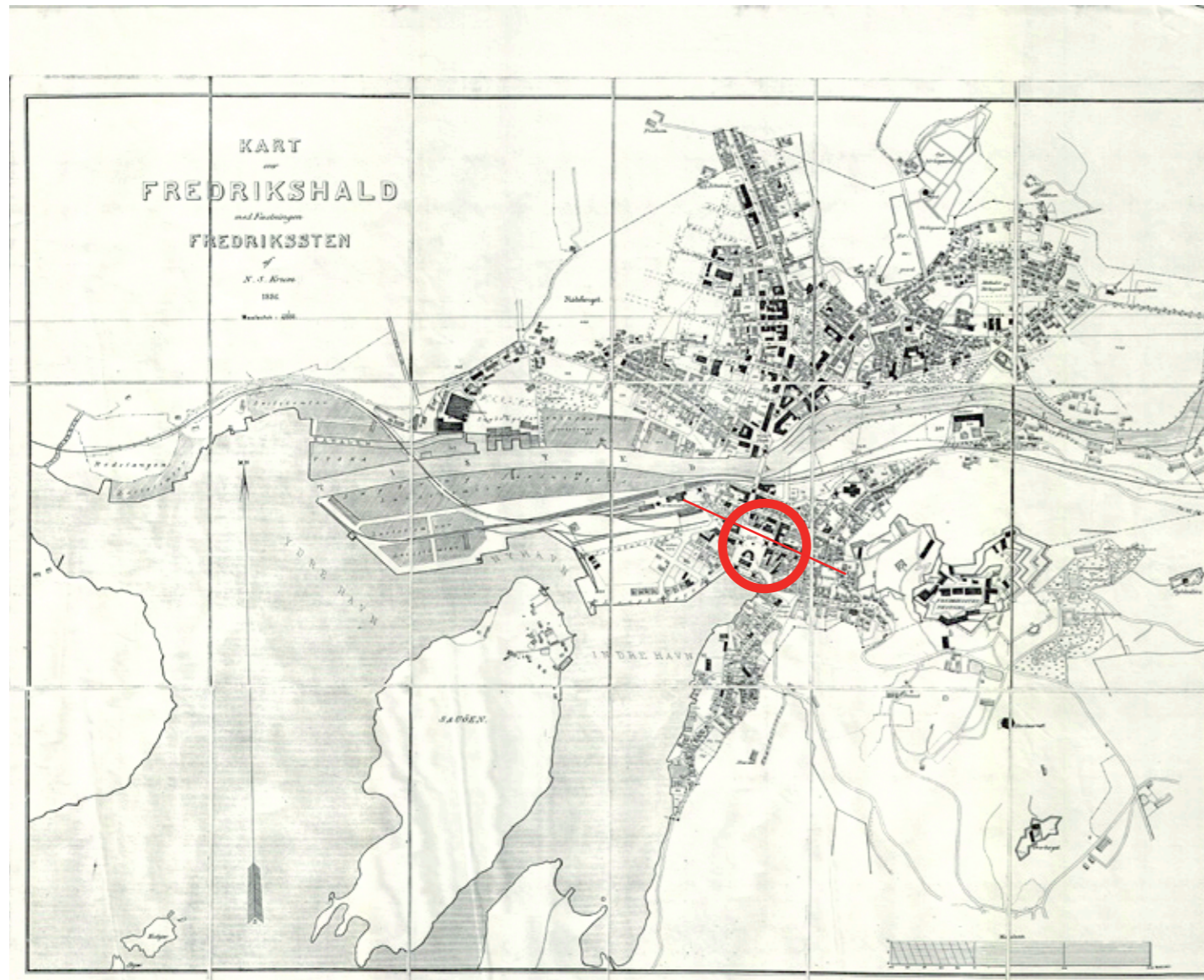
Historisk tilbakeblikk.

Historiske kart

Kartene viser et utvalg i utviklingen i torgets areal og dermed bruk gjennom historien. Torget fikk sin nåværende form i ca 1858.

Trafikk, handel og møtestedfunksjoner har alltid vært sentrale på torget.

Forbindelsen mellom øst og vest fra festningen til togstasjonen gjennom Blokkhusgata og Peder Colbjørnsensgate er av de viktigste historiske sporene på torget og et parameter for videre utvikling.

1836

1826

1830

Historisk tilbakeblikk

Linjer over torget.

Menneskelig aktivitet og torgaktivitet.

Torget i Halden er godt dokumentert med historiske kart og bilder gjennom både hverdag og fest og har blitt sentrale kilder for prosjekteringsgruppen gjennom arbeidet med utformingen, der de historiske spor, underdelinger, romdannelser og bruk forteller oss noe om flere generasjoners oppfatning og bruk av dette stedet. Sporene peker på et monumentalt sted med en kontinental arkitektur og arrondering samtidig som hverdagslivet leves og torgflaten brukes med utgangspunkt i solforhold, klimatiske muligheter, utsikt, "ryggdekning" opp mot fasaderekken i nord.

En stedstilpasning av torget krever forståelse av både historien og stedet.

Brosteinsdekke og tydelige ganglinjer i torgflaten.

<https://picryl.com/amp/topics/halden+torg>

Folk har alltid samlet seg på platået i nord.

Det øvre platået har best solforhold og ligger høyest med utsikt mot fjorden.

Dette er et godt sted å være og vi observerer at det i praksis både i dagens bruk og tidligere har vært det foretrukne sted for arrangementer og opphold. Det er flere steder som også er gode langs begge sider av fasadene, men i mindre skala og til mindre samlinger.

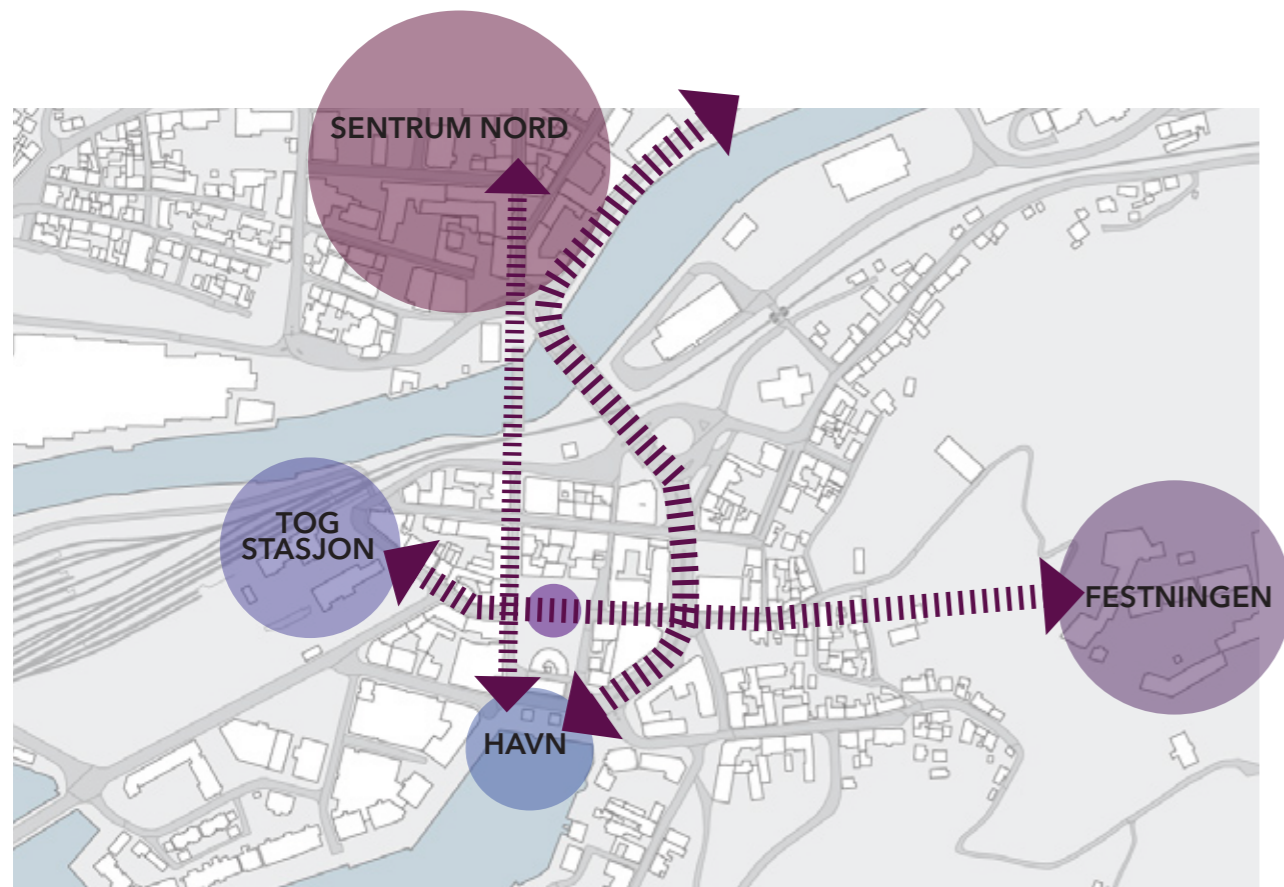

Viktige sammenhenger- Logistikkmessig og visuelt samlingspunkt

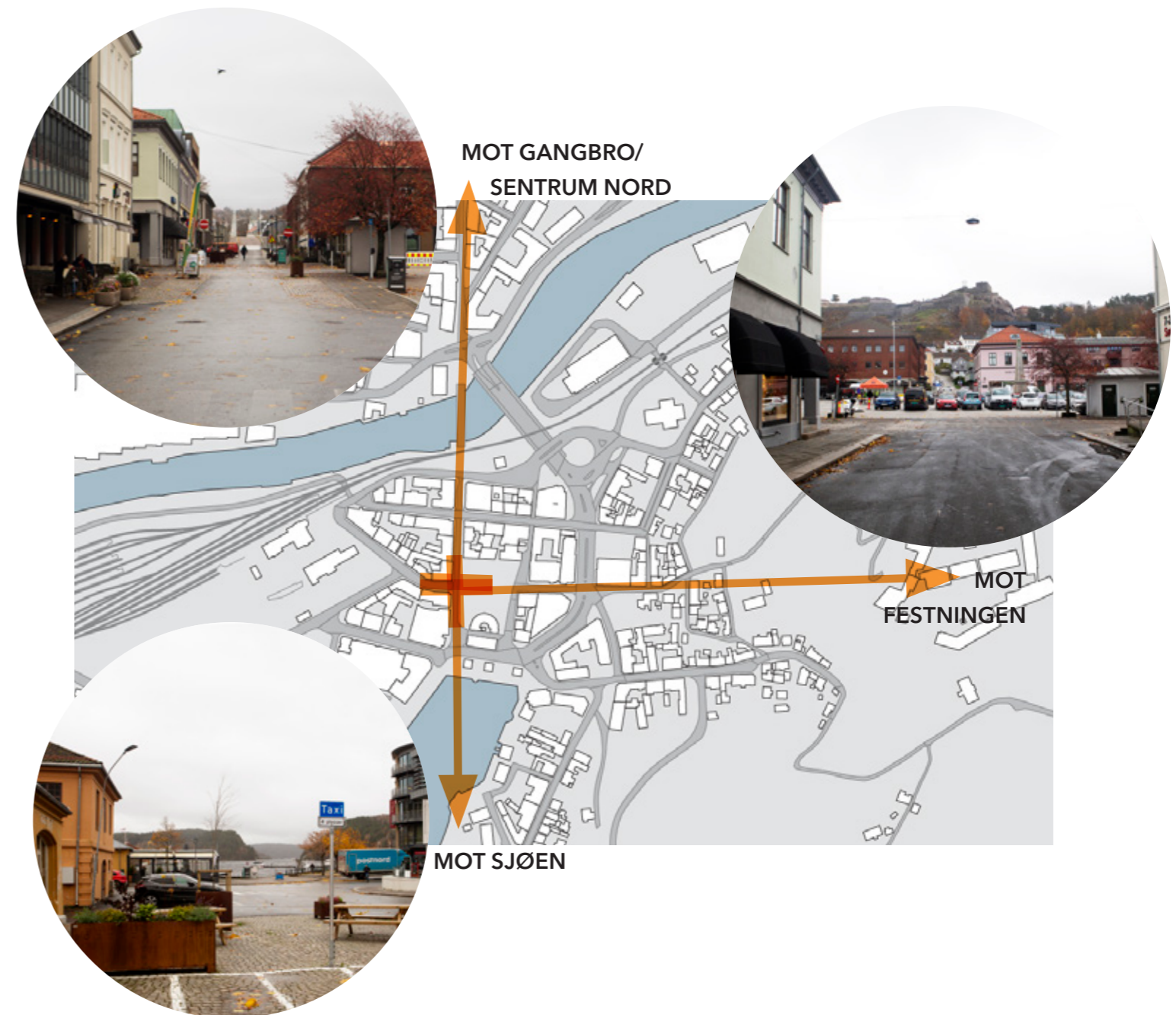
Diagrammene viser de viktige sammenhengene på torget og i byen. Forbindelsen mellom torget festningen, sentrum nord og havna går over og tangerer torget.

Fra torget er festningen, Iddefjorden og åsene rundt viktige baktepper og fokuspunkt fra byrommet.

Overordnede målpunkt og sammenhenger

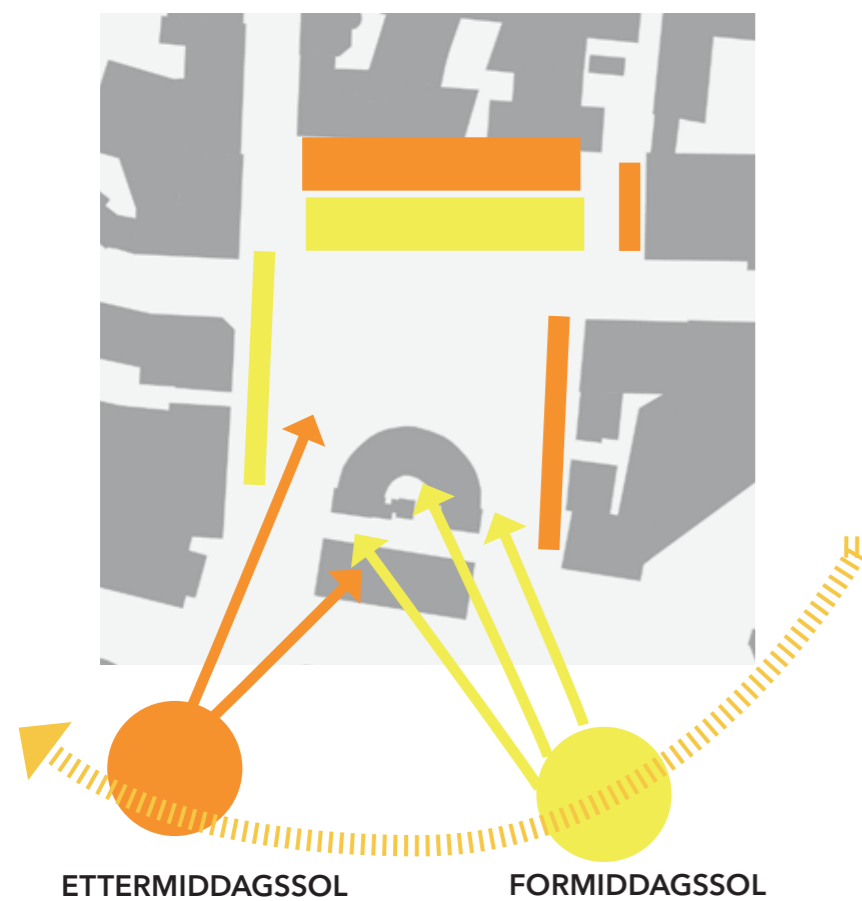
Viktige siktlinjer

Fysiske forutsetninger og rammer

Diagrammene beskriver de fysisk viktigste parametrene ved torget.

Solforhold

Klimatiske forhold er avgjørende for opphold gjennom døgnet og gjennom årstidene. Den nordligste fasaderekken har gode solforhold hele dagen.

Bevegelseslinjer/Målpunkter

Viktige gangforbindelser må ivaretas på nytt torg. Forbindelse mot stasjonen, -mot sjøen, -mot festningen og mot gangbro og sentrum i nord.

Strukturerende retninger gater, bevegelser og siktlinjer

Gatestrukturen og forbindelseslinjene danner sterke og strukturerende retninger, som er naturlig og vidreføre i torgets utforming.

Illustrasjonen viser hvordan det øvre nivået etableres med tre trappetrinn. Et slikt bymøbel skaper en avklart sone for uteservering, en mulig scene, hverdagsituasjoner med rikelig utvalg av sekundære sittekanter, et møtested i byen og bygger opp om forbindelsen mellom festningen og Blokkhusgata. *“Vi treffes på Torgtrappa”.*

Størrelsesforhold Halden torg

Vi har innledningsvis sammenliknet Halden torg med kjente størrelser i nærliggende byer og kjente byrom.

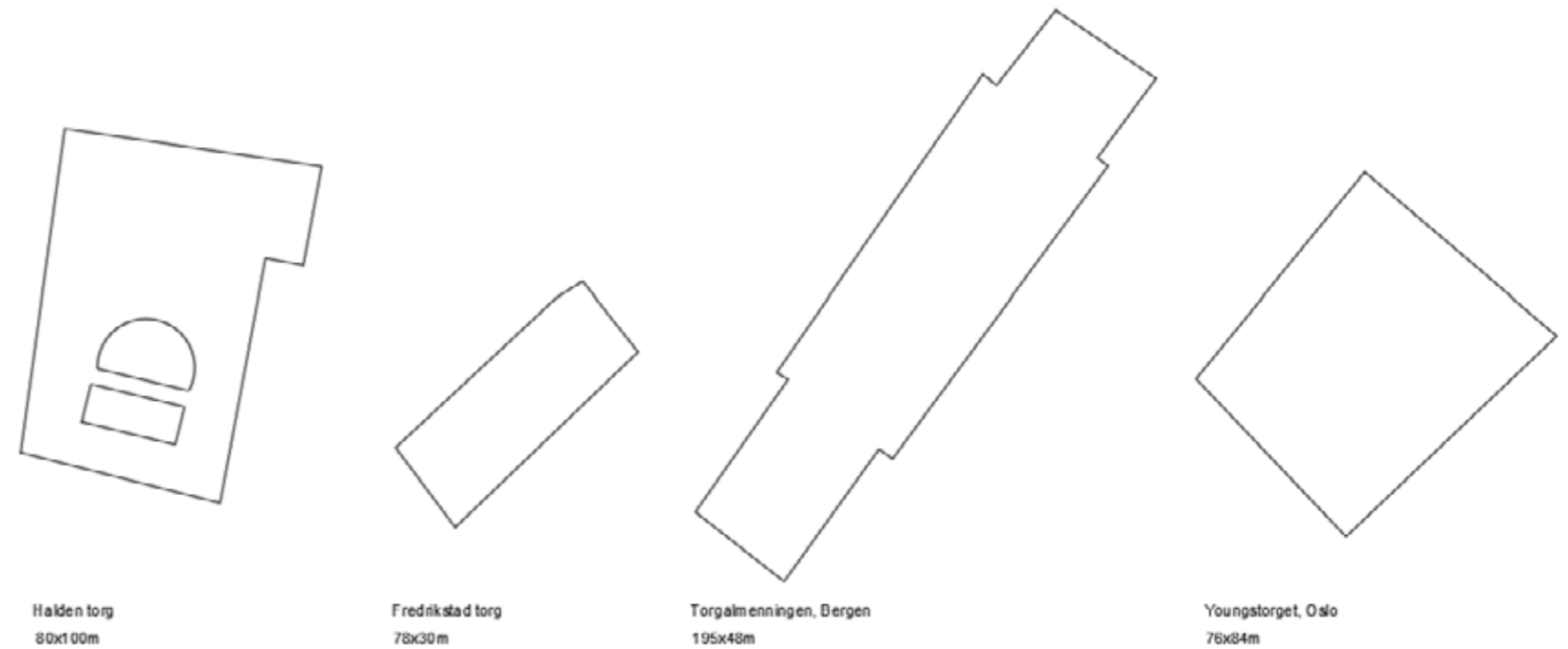
Vi finner at Halden torg er et stort byrom og vi har studert kjente størrelser i drøftingene av hvordan vi skal artikulere bygulvet, om det er interessant å skape soner, møblering og eventuelt styrke vegger og romdannende elementer på torget.

Erfaring fra utforming og prosjektering av liknende byrom som eksempelvis torgalmenningen i Bergen gir positive resultater ved etablering av randsoner, sitteplasser både i form av benker og trappetrinn, nivåer og trafikksikre arealer. På de påfølgende sidene følger en sammenliknende studie av byrom som vi har erfaringer og referanseforhold til.

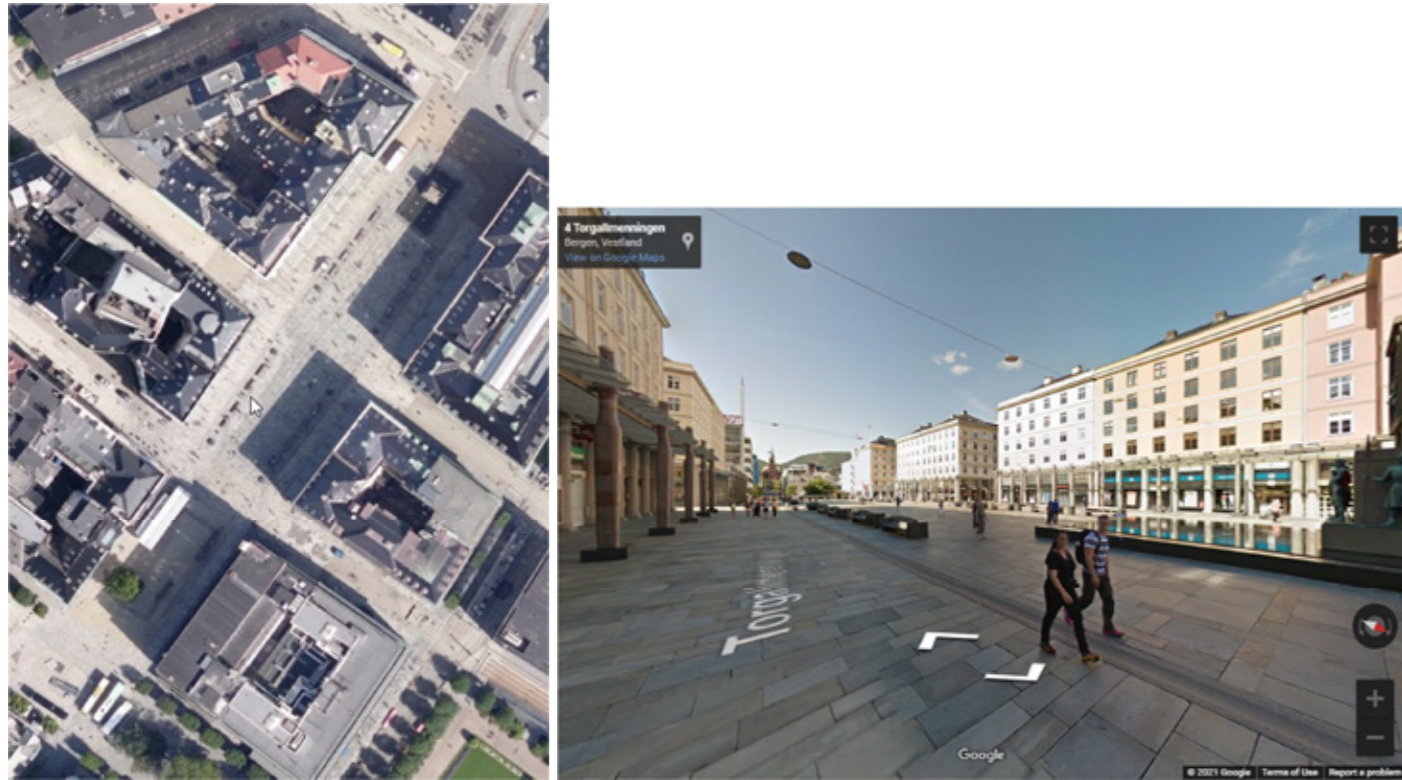
I boka "Det nye Byliv" fra 2006 trekker den danske arkitekten Jan Gehl frem tre hovedoverskrifter som er viktige for opplevelsen av gode byrom:

1. Beskyttelse. «Nødvendigheten af at være beskyttet mod ulykker, utrygghed og ubehag»;
2. Komfort. «Man skal kunne oppholde sig og udfolde sig i byrummet og anvende det både til passiv og aktiv rekreasjon»;
3. Herlighed. «...handler om at udnytte de kvaliteter, attraksjoner og særlige tilbud, som findes i og omkring byrummene».

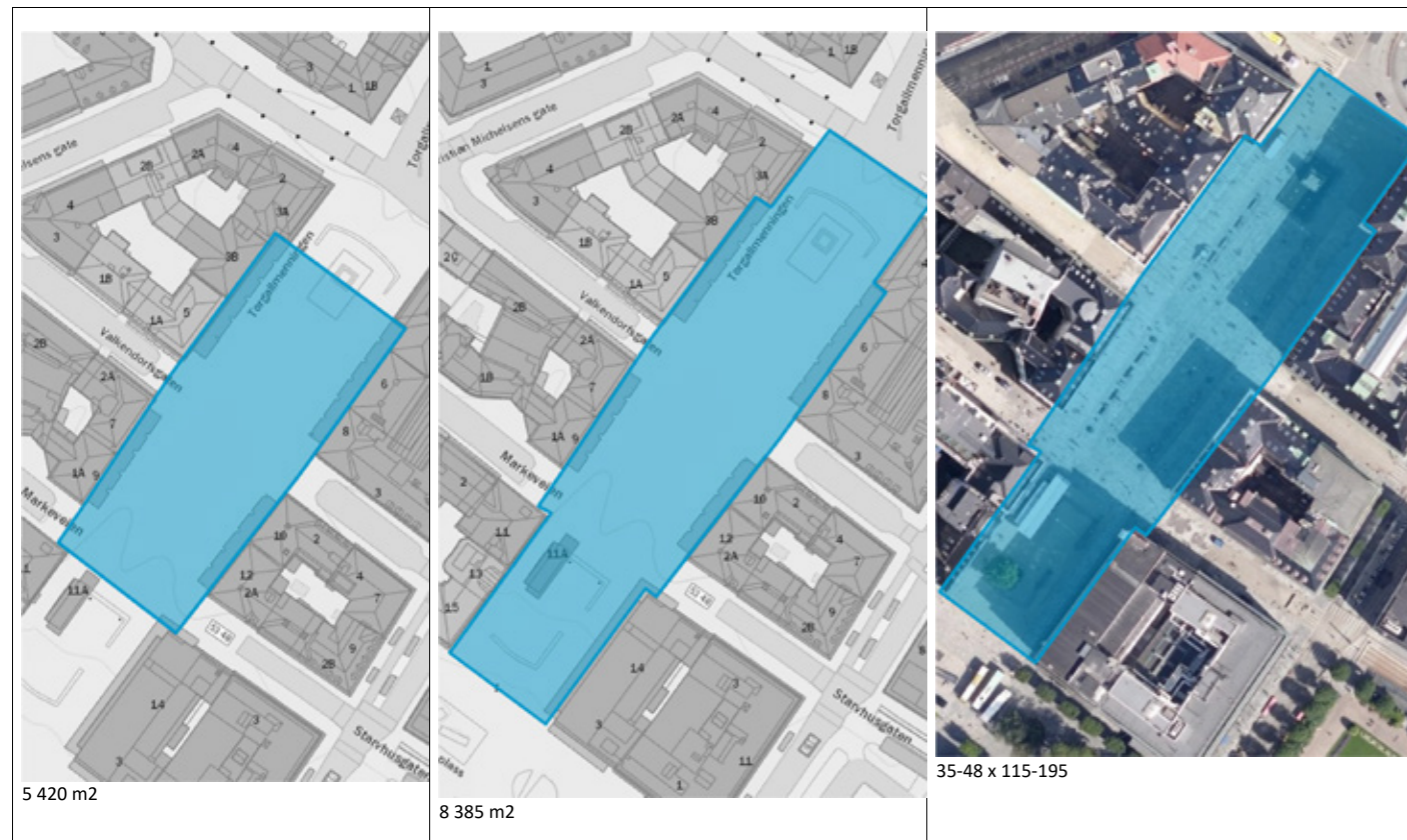
Dette er særlige kvaliteter vi søker etter i studier av byrom og som guideline til redesign av Halden torg.

Bergen Torgallmenningen

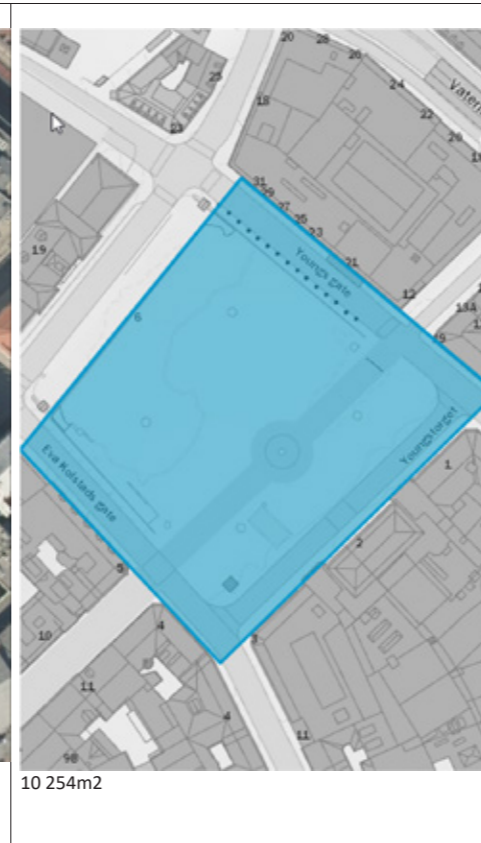
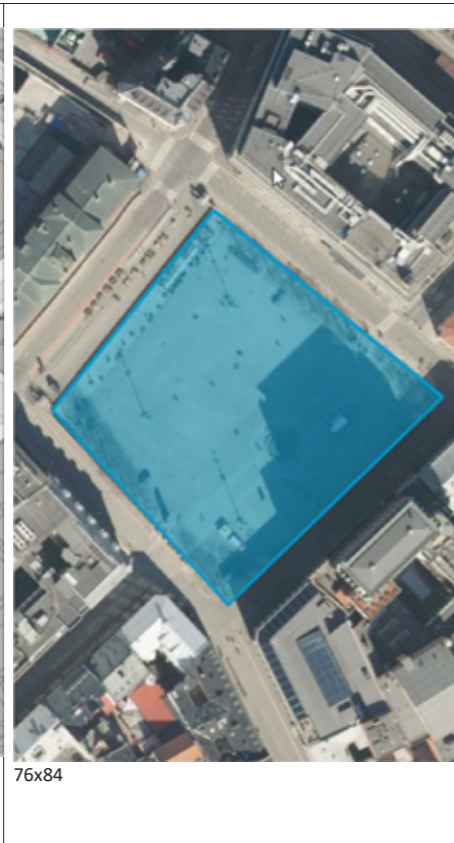
Fredrckstad Stortorvet

Torgallmenningen er et stort torg, med mye møblering i form av trapper, fast møblering og ikke minst den ikoniske blå stenen. Dette er et sted teamet kjenner godt gjennom egen erfaring med design og oppfølging gjennom mange år.

Torget i Fredrikstad ble pusset opp få år tilbake, og har mange gode kvaliteter som et relativt intimt byrom med god oversikt og fine kvaliteter. Ombyggingen er ikke relevant å sammenlikne med i detalj hverken av topografiske eller historiske årsaker. Men elementene som ble etablert som møtestedsfunksjoner er høyst relevante og verdt et studie.

Oslo Yongstorget

Youngstorget i Oslo er ikke ulikt Halden torg i dimensjoner, men har ikke den samme gode logistikken med inn og utganger som torget i Halden har men har en rekke organiseringsprinsipper som er verdt å studere.

Møblering og romdannende elementer

Bergen: Den blå stenen er vel så mye kunst, møttested, sitteplass og romdannende element.

Fredrikstad torg :Sitteplasser vendt med utsikt mot rommet og opp mot lune fasader skaper gode steder.

På youngstorget er handel og gangforbindelsen styrende for bylivet på torget.

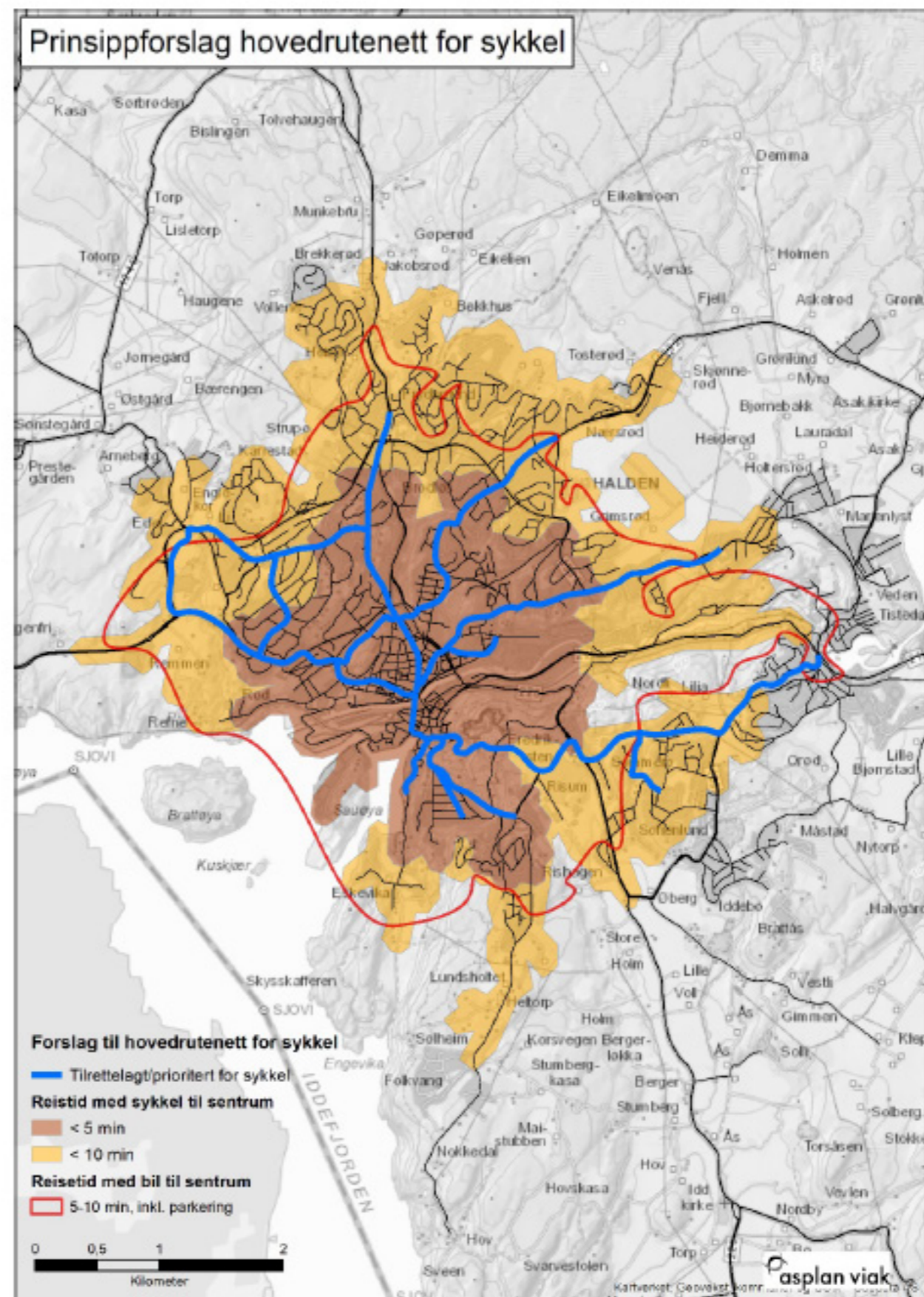
Studie av Mobilitet i Halden by 2021-22

Asplan Viak har på oppdrag fra Halden kommune utført en studie der de ulike trafikkgruppenes muligheter og reisemønstre har blitt kartlagt.

For torget er de viktigste parametrene vi tar med videre er sykkelforbindelse fra sentrum nord, over gangbrua som tangerer torget på vei ned til havna og videre sørover langs festningen og Iddefjorden.

Det anbefales ikke særskilt utformet sykkelforbindelse i Olav V. gate, Blokkhusgata eller på tvers over torget.

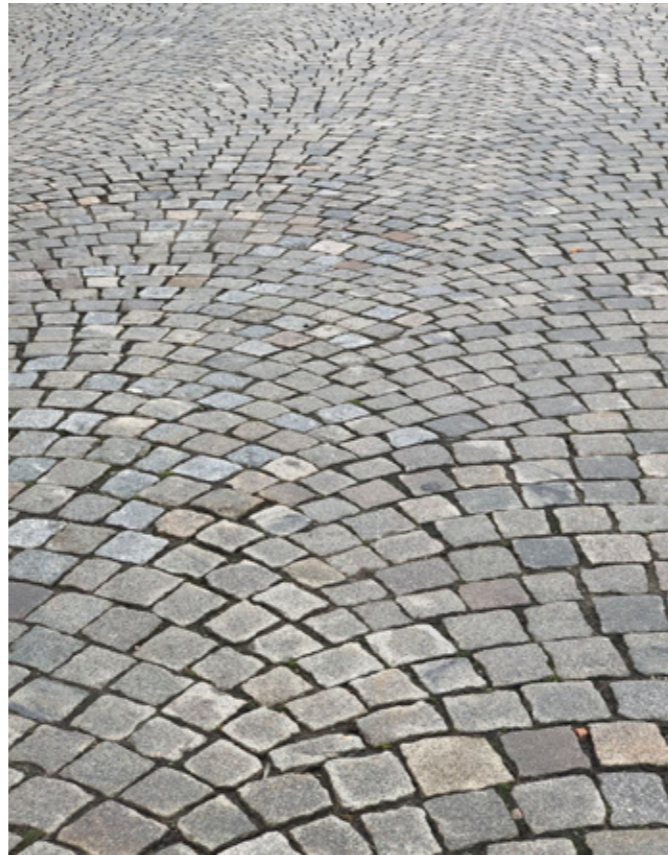
I prosjektet er dette utgangspunktet og får dermed betydning i både plangrep, detaljutforming og anbefaling til materialbruk.

Figur 16. Forslag til hovedprinsipp for sykkeltilrettelegging i Halden.

Dekke på torget

Anbefalinger fra mobilitetsstudie i Halden anbefaler at hovedsykkelforbindelsen går fra sentrum nord over gangbro og tangerer torget i Storgatas trase. Vi anbefaler at torgdekket legges hele veien ut til fasaden også i Storgata, men at gatesteinen skjæres i topp for bedre komfort og granittheller legges i gangsoner for Universel Utforming.

Eksisterende dekke på Halden Torg.

Bildet viser gatestein fra Dampskipsbrygga i Fredrikstad der det er lagt skåret brostein for syklende og gående på fortauene, og vanlig brostein for kjørende i kjørebanelen. (2018)

Dette er gode prinsipper for å skape komfort for gående og syklende i utvalgte forbindelser.

Over Youngstorget i Oslo etableres gangbaner med høy kvalitet og høy komfort for gående og syklende over torget.

Det anbefales å etablere forbindelser med dekke av høy kvalitet og med høy komfort for brukerne.

På Torgalmenningen er alle kanter, trapper og dekker etablert av materialer med høy varighet og høy kvalitet. Det har de siste år som resultat av stadig større lastebiler brukt til varelevering vært et problem at vareleveranse kjører i stykker byens rom og materialer. Det er derfor viktig å etablere dekker av varige materialer med tilstrekkelige dimensjoner.

Vegetasjon og belysning på torget - faste rammer

En viktig diskusjon i gruppa har vært hvorvidt det er riktig å innføre mer vegetasjon på torget. Treet og kilden er ur-arketyper og viktige historiske urbane elementer. Det var ved kilden og under treet mennesker møttes. Kilden gav opphav til liv og treet gav skygge. Halden torg har en utstrekning i bredden som fint kan romme trær som strukturerende og romskapende arkitektoniske elementer. Møbleringssoner med trerekke gir ordner og organiserer torget. Mellom møbleringssonene er det fortsatt åpen bredde på vel 40 meter. Til sammenligning er dette mer enn bredden mellom søylerekkene på Torgalmenningen i Bergen (knappe 40 meter). De italienske plassene er som oftest omkranset av søyleganger (loggja). Disse gir skygge for solen. På tilsvarende måte vil trær gi etterlengtet skygge på de varmeste dagene.

Møbleringssonen bidrer til å organisere det store torget og vi foreslår å etablere en romdannende møbleringssone på hver side av torget. Møbleringssonen styrer biltrafikken forbi Grotten, skaper soner for plassering av gatemøbler, som benker, søppelkasser, belysningsmaster og trær.

Plasseringen er begrunnet ut fra flere hensyn:

Trærne og belysningsmastene og møbleringen er en del av den samlede arkitektoniske helheten som gulvet, sittetrappen, bautaen sentralt på plassen, fasaden i nord og Basaren. Samlet skaper bygningsfasadene den ytre rammen rundt torget mens rekkene av knutekollerte trær etablerer og skaper egne gaterom mellom fasaden og trærne, det skapes rom under trærne som blir gode steder å sitte og de demper vind og bedrer dermed også lokalklimaet på plassen. Også byhistorisk forankrer torget i Haldens lange historie som bærer av hagekunstens historie.

Knutekollerte trær i Os Allé

Tuntre

De knutekollerte trærne som anbefales i møbleringsfeltene er i seg selv skulpturelle og vil få arkitektoniske kvaliteter også om vinteren, både som rekke og som enkeltobjekter. Om vinteren når det er størst behov for belysning er trærne klippet og uten blader og vil derfor ikke være til hinder for en god og effektfull belysning på torget. Trærne er plassert i yttersonen av plassen også for å unngå konflikter med arrangementer og store menneskemasser som samles på plassen.

Trærne skaper fine steder å sitte under og belysningsarmaturer og master kan enkelt integreres i det store bildet. Sentralt på det øvre nivå etableres også et "tuntre" som skaper en interessant arkitektonisk kontrast til de knutekollerte lindetrærne.

Sammen med mindre kasser av flyttbare småtrær, blomster og sommerblomster vil trærne gi en varig ramme som inngår i den samlede arkitektoniske komposisjonen. Den permanente vegetasjonen skaper den varige rammen, mens de mindre flyttbare elementer som er mer sårbare mot skiftende økonomi og investeringsvilje på torget skaper en fin helhet og variasjon.

Orangeri - Temporære installasjoner og vegetasjon på torget

Et byrom på denne størrelsen har behov for å møbleres på ulike måter gjennom årets sesonger. Alt fra vegetasjon, møbler, flyttbare scener, temporære skøytebaner, markedsfunksjoner med mer. I tråd med møbleringsveilederen for Halden Torg utarbeidet vinteren 2022 anbefaler også vi at det brukes beplntning, møblering, parasoller og løse møbler som tilpasses årstidene og stedet.

Et spennende potensiale Halden torg har for å optimalisere denne bruken er å benytte Markedshallen som et Orangeri. Det vil si et lokale der sommeplanter og eksotisk vegetasjon oppbevares om vinteren. Kanskje kan lokalene sambrukes som varmestue, møteplass, utsalg av produkter for velforeninger, frivillige med videre? Hovedhensikten er at sommerplanter får et sted å bo om vinteren som også tilfører torget et vakkert bilde som de grønne eksotiske plantene vil gi og det vi kunne skape noe særegent ved torget og også bli en del av belsyningskonseptet for torget.

Halden har som en av landest fremste bærere av hagekunsthistorien en rik tradisjon for orangerier og vinterhaver, eksempelvis ved Rød herregård.

Blokkhusgata

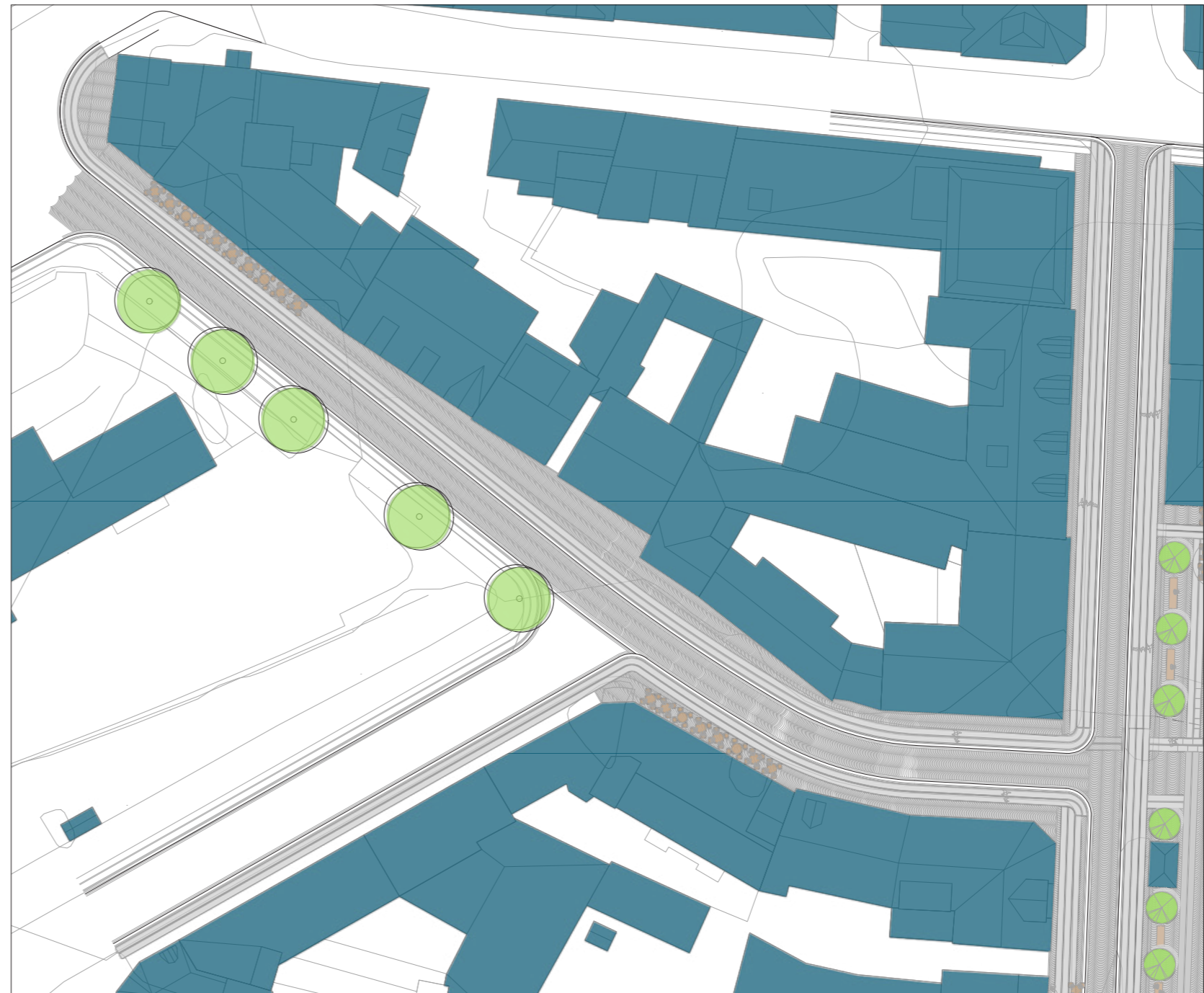
Vi anbefaler at fortauet utvides langs husrekken i nord slik at det blir mulig å etablere uteservering uten behov for provisoriske løsninger eller innramminger.

Gatens utforming kan vurderes og innpasses med kantsteinsparkering men dette er ikke vist på plantegningen.

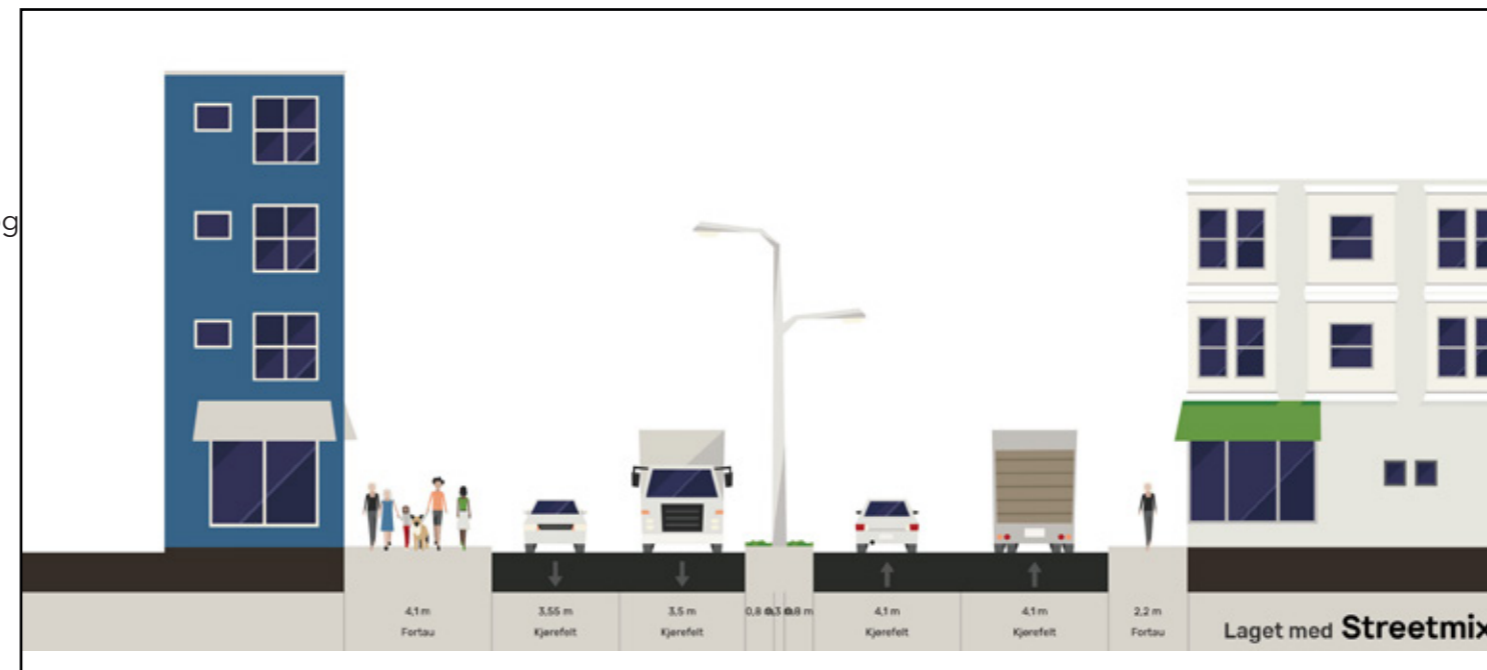
Kjøremønsteret er fleksiblet og kjøreretning kan utvikles og tilpasses uten å måtte endre gatens geometri.

Framtidig utvikling av kjøremøster, bussforbindelser og togstasjon vil kunne fungere med denne utformingen uten behov for videre tilpassing. Gatebredder og svingradiuser er utformet i samråd med Halden kommune teknisk etat med utgangspunkt i gjeldende gatenormaler.

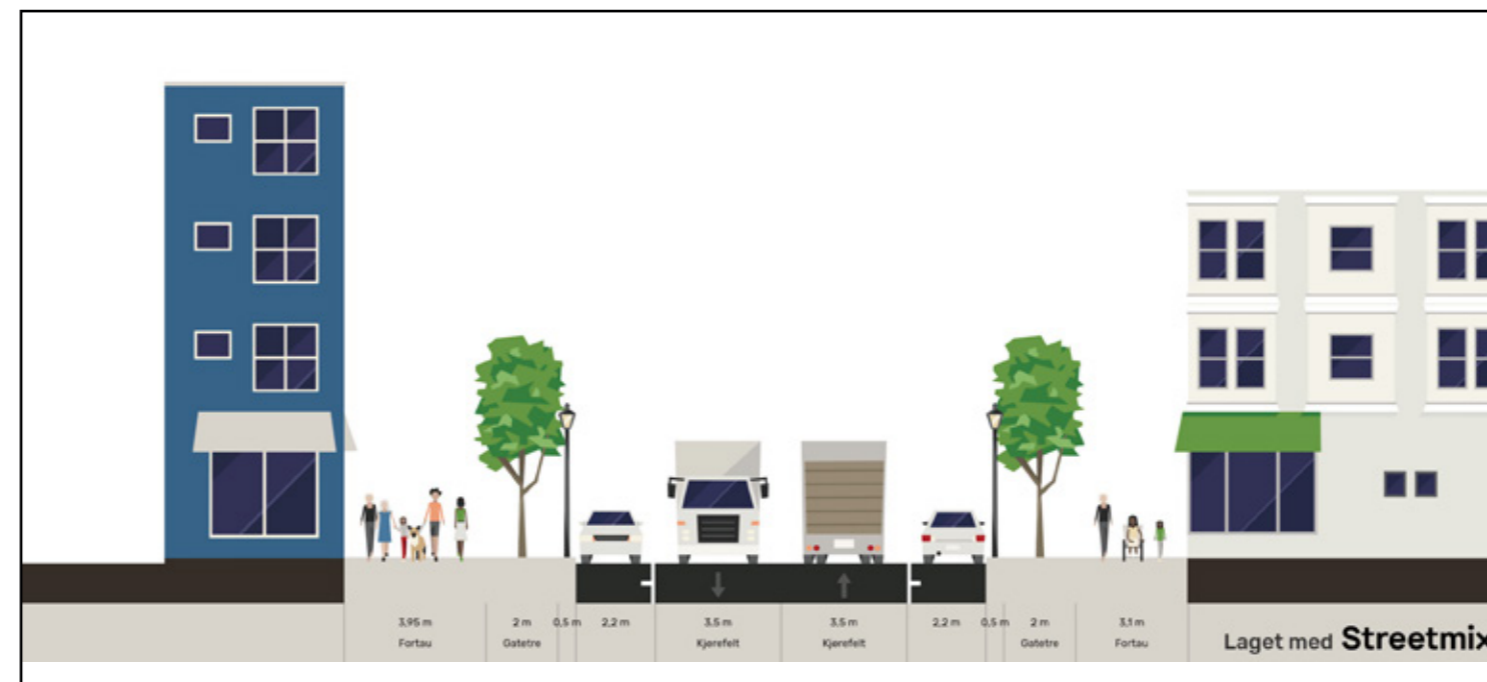
Kjørebredden er 4 meter.

Gata utformes med gatetrær sidestilt langs gaten som en møblerings- og buffersone mellom kantsteinsparkering og fortau. Det blir dermed bedre forhold for gående i gata, farten vil reduseres med kansteinsparkering og trafikksonen i gata deles mellom biler og syklistene. Kjøremonster for de store lastebilene som går i trafikk mellom havn og Suagbruks opprettholdes og tas hensyn til i utfomingen.

Dagens situasjon.

Anbefalt situasjon.

Her følger en liten samling av registreringsbilder av dagens situasjon

Vedlegg

Tegningsliste					
Tegn.nr.:	Tegn.type	Målestokk	Format:	Rev.dato:	Indeks:
LP 0 101	Plan	1:1200	A3	10.02.2022	-
LP 0 102	Plan	1:500	A1	10.02.2022	-
LP 0 103	Plan	1:200	A1	10.02.2022	-
LP 0 104	Plan	1:200	A1	10.02.2022	-